

FORSVARSBYGG

Planbeskrivelse

Reguleringsplan for Regionfelt Østlandet

Plan-ID: 042920160200

Planbeskrivelse

RAPPORTINFORMASJON

Forfatter(e)	Forsvarsbygg
Arkivnummer	2016/525
Dato	14.09.2022

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn	6
1.1	Forslagsstiller, plankonsulent, eierforhold	6
1.2	Tidligere vedtak i saken	6
1.3	Krav om konsekvensutredning	7
2	Planprosessen	7
2.1	Planprogram med høring	7
2.2	Kartlegging av behov	7
3	Planstatus og rammebetingelser	7
3.1	Overordnede planer	7
3.1.1	Kommuneplan	7
3.1.2	Langtidsplan for Forsvaret	7
3.1.3	Gjeldende reguleringsplaner	8
3.2	Forholdet til annet lovverk	8
3.2.1	Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven	8
3.2.2	Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag	8
3.2.3	Skogloven	8
4	Beskrivelse av planområdet	8
5	Beskrivelse av planforslaget	10
5.1	Hovedgrep	10
5.2	Reguleringsformål	10
5.3	Generelle bestemmelser	11
5.4	Virksomhetsbegrensninger	11
5.4.1	Bakgrunn for revidering	11
5.4.2	Fremtidige virksomhetsbegrensninger	12
5.5	Områder for Forsvaret	12
5.5.1	MS 1 – Sikkerhetssone og manøverområde	12
5.5.2	MS 2 – Målområde for artilleri med tilhørende anlegg	13
5.5.3	MS 3 – Spesielle målområder	14
5.5.4	MS 4 – Sprengningsfelt	15
5.5.5	MS 5 – Kontaktdrillbane	15
5.5.6	MS 6 – Angrepsfelt Sør (AFS)	15
5.5.7	MS 7 – Angrepsfelt Nord (AFN)	16
5.5.8	MS 8 – Område for manøvrering og skarpskyting med tilhørende kjøretraseer og anlegg	17
5.5.9	MS 9 – Område for manøvrering	17

5.5.10	MF – Administrasjonsområde	17
5.6	Kombinerte formål – område Forsvaret og masseuttak.....	17
5.6.1	Endring i struktur og plassering	17
5.6.2	Særskilt regulerte masseuttak	18
5.6.3	Generelt – rammer for drift	18
5.7	Område med landbruksformål og naturvern	19
5.8	Hensynssoner	19
5.8.1	Generelt.....	19
5.8.2	Områder med brann- og eksplosjonsfare (350).....	19
5.8.3	Faresone høyspentanlegg (370).....	19
5.8.4	Forurenset grunn – deponi (H390).....	19
5.8.5	Landskapshensyn (550)	19
5.8.6	Bevaring naturmiljø (560)	20
5.8.7	Bevaring kulturmiljø (570).....	22
5.8.8	Båndlegging etter lov om naturmangfold (720).....	22
5.8.9	Båndlegging etter lov om kulturminner (730).....	23
6	Virkninger av planforslaget.....	23
6.1	Konsekvenser for samfunn.....	23
6.1.1	Virksomhetsbegrensninger – forholdet mellom RØ og Rødsmoen	23
6.1.2	Støy	23
6.1.3	Flerbruk – friluftsliv, jakt og fiske.....	28
6.1.4	Landbruks-, skogs- og utmarksressurser.....	31
6.1.5	Infrastruktur.....	32
6.1.6	Samfunnssikkerhet og beredskap.....	32
6.2	Konsekvenser for miljø	34
6.2.1	Naturmangfold, landskap og ressursgrunnlag	34
6.2.2	Kulturminner og kulturmiljø	36
6.2.3	Forurensing.....	37
7	Merknader til oppstart av planarbeid	38
7.1	Merknader fra offentlige instanser	38
7.2	Merknader fra private	39

Vedlegg:

- A. Illustrasjonsplan Angrepsfelt sør (AFS)
- B. Skjøtselsplan for 7 setervoller i RØ
- C. ROS-analyse
- D. Rapport fra arkeologisk registrering
- E. Støyvurdering manøver
- F. Støyvurdering massetak
- G. Miljørisikovurdering Angrepsfelt sør (AFS)
- H. Natur- og kulturmiljøer
- I. Vedlegg til risiko- og sårbarhetsanalysen

1 Bakgrunn

Formålet med planarbeidet er å optimalisere Forsvarets rammebetingelser i kommunen. Forsvarets organisering og behov har endret seg betydelig på de årene som er gått siden Regionfelt Østlandet (RØ) ble etablert.

Dagens internasjonale konfliktbilde krever at Forsvaret kan håndtere et bredt spekter av komplekse utfordringer, både hjemme og ute. Dette forutsetter at virksomheten har en struktur og rammer som tar høyde for dagens og fremtidens behov, og at man sikrer optimal utnyttelse av de kapasiteter og ressurser som er til rådighet. Det er et mål at norske styrker skal være fleksible, tilgjengelige og ha god, tilpasset reaksjonsevne. For å oppnå dette kreves en solid utdanning, og regelmessig og kontinuerlig trening og øving.

Stortingets vedtak om virksomhetsfrie perioder beslaglegger i dag mye av utdanningsåret, og det er behov for å redusere omfanget for å kunne bedre fleksibiliteten og utnytte kapasiteten i RØ bedre. I all hovedsak er rammene for arealbruk tilstrekkelig. Vi ser likevel at Forsvarets behov, spesielt ved større øvelser, også har utfordret disse rammene. Åmot kommune har derfor forutsatt at forsvarssektoren foretar en revidering av reguleringsplan for RØ samt en gjennomgang av vilkår knyttet til virksomhetsfrie perioder.

Behovet for revidering av reguleringsplan og virksomhetsbegrensninger er forankret i kommuneplanens samfunnsdel (2015). s.25:

«På grunn av at Forsvarets oppgaver endres, endres også øvingsbehovet. .... Behov for noen endringer i reguleringsplanen for RØ. For å få en mer optimal tilpasning av Forsvaret i kommune er tiden inne for å gjennomgå gjeldende konsesjonsbestemmelser iht. Forurensingsloven om 3 måneders virksomhetsfrihet for RØ....»

Det vises for øvrig til de nasjonale forventningene knyttet til ivaretagelse av Forsvarets behov i regional og nasjonal planlegging, T-1497, s.17:

«Regjeringen forventer at.... Det tas hensyn til Forsvarets arealbehov når dette er nødvendig for å ivareta landets forsvarsevne og i henhold til nasjonale forsvarsplaner.»

1.1 Forslagsstiller, plankonsulent, eierforhold

Forsvarsbygg er forslagsstiller, plankonsulent er Asplan Viak AS.

All eiendom innenfor planområdet eies av Staten v/Forsvarsdepartementet, og forvaltes av Forsvarsbygg.

1.2 Tidligere vedtak i saken

Gjeldende reguleringsplan for RØ ble vedtatt i 2005 og hadde til hensikt å avklare arealbruk for et *nytt* regionfelt for Forsvaret. Prosessen knyttet til denne planen var omfattende og mange viktige problemstillinger, til dels av prinsipiell art, ble avklart gjennom planleggingen. Når det gjelder arealbruk er rammene i planen av 2005 i hovedsak dekkende for Forsvarets behov, men endrede treningsbehov hos mekaniserte avdelinger utfordrer dagens rammebetingelser på en slik måte at deler av reguleringsplanen må revideres.

Vilkåret om virksomhetsfrie perioder følger av stortingsvedtak av 23.mars 1999 om etablering av Regionfelt Østlandet: *«Det skal innføres en virksomhetsfri periode på til sammen 3 måneder innenfor tidsrommet St.Hans til 1.november».*

1.3 Krav om konsekvensutredning

Jfr. forskrift om konsekvensutredning for planer etter plan- og bygningsloven utløser planer hvor det angis områder for utbyggingsformål behandling etter forskriften. I denne sammenheng gjelder det regulering av gnr. 36/14 til formål Forsvaret, se planbeskrivelsens pkt. 6. Regionfelt Østlandet er tidligere konsekvensutredet, og omfattes ikke av kravet.

2 Planprosessen

2.1 Planprogram med høring

Revidering av reguleringsplan for RØ ble første gang varslet 04.06.2016. Kunngjøring og offentlig ettersyn av revidert planprogram, som også omfatter virksomhetsbegrensninger, ble varslet i 01.06.2018. Særskilt varsel er sendt offentlige instanser, naboer og øvrig berørte.

Revidert planprogram ble vedtatt i Hovedutvalg for kommunalteknikk og arealplanlegging den 28.03.2019.

2.2 Kartlegging av behov

Behov for endring av reguleringsplan samt fremtidige virksomhetsbegrensninger for RØ er drøftet og kartlagt i samråd med Forsvaret, herunder begrepet «virksomhetsfrie perioder» og behovet for unntak fra bestemmelsene. Innspill fra de ulike avdelingene om fremtidige behov, sammen med behovene som har tegnet seg gjennom de siste års dispensasjonssøknader, har dannet grunnlaget for foreslåtte endringer.

3 Planstatus og rammebetingelser

3.1 Overordnede planer

3.1.1 Kommuneplan

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt 06.05. 2015 og kommuneplanens arealdel 11.04.2018.

Regionfelt Østlandet er også i gjeldende arealdel (2018) avsatt som øvingsområde for Forsvaret. Regulering av gnr. 36/14 til forsvarsformål er ikke i samsvar med kommuneplanen og denne delen av reguleringsplanen er gjenstand for KU. Øvrige deler av reguleringsplanen er i samsvar med kommuneplanens arealdel. Ved revisjon av planen oppdateres formål i henhold til gjeldende plan- og bygningslov, § 11-7, nr. 4.

Virksomhetsbegrensninger har tidligere vært nedfelt i kommuneplanens samfunnsdel. Vilårene om virksomhetsfrie perioder er hjemlet i utslippstillatelsen, fastsatt av Miljødirektoratet.

3.1.2 Langtidsplan for Forsvaret

I St.prop. 151S Kampkraft og bærekraft – langtidsplan for forsvarssektoren, er basen på Rena og i Østerdalen for øvrig foreslått videreført.

Forsvarets langtidsplaner skal sikre en langsiktig og bærekraftig utvikling av sektoren. Her understrekes det også at Forsvaret er en betydelig samfunnsaktør der de er tilstede. Dette gjelder både økonomisk effekt, arbeidsplasser og gjennom gjensidig samarbeid med sivile aktører, f.eks. knyttet til beredskap.

3.1.3 Gjeldende reguleringsplaner

I området gjelder i dag følgende reguleringsplaner:

- Reguleringsplan for Regionfelt Østlandet (RØ), vedtatt 26.10.2005 med plannummer 2005126
- Hovedvei del III Regionfelt Østlandet (striperegulering), vedtatt 16.02.2005 med plannummer 2005122
- Bebyggelsesplan administrasjons- og serviceområde i Regionfelt Østlandet, vedtatt 25.08.2005 med plannummer 221610

Planene erstattes av denne reguleringsplanen.

Følgende planer grenser til området:

- Reguleringsplan for Løpsjøen/Rena elv, vedtatt 17.06.2004 med plannummer 2004117

3.2 Forholdet til annet lovverk

3.2.1 Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven

Forsvarsbygg utarbeider for tiden en revidert helhetlig søknad om virksomhet etter forurensningsloven for Forsvarets områder i Åmot. Myndighet for fastsettelse av ny tillatelse er Miljødirektoratet.

3.2.2 Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag

Forsvarets motorferdsel i forbindelse med øvelse, forflytning og transport er hjemlet i motorferdselloven § 4, bokstav d).

3.2.3 Skogloven

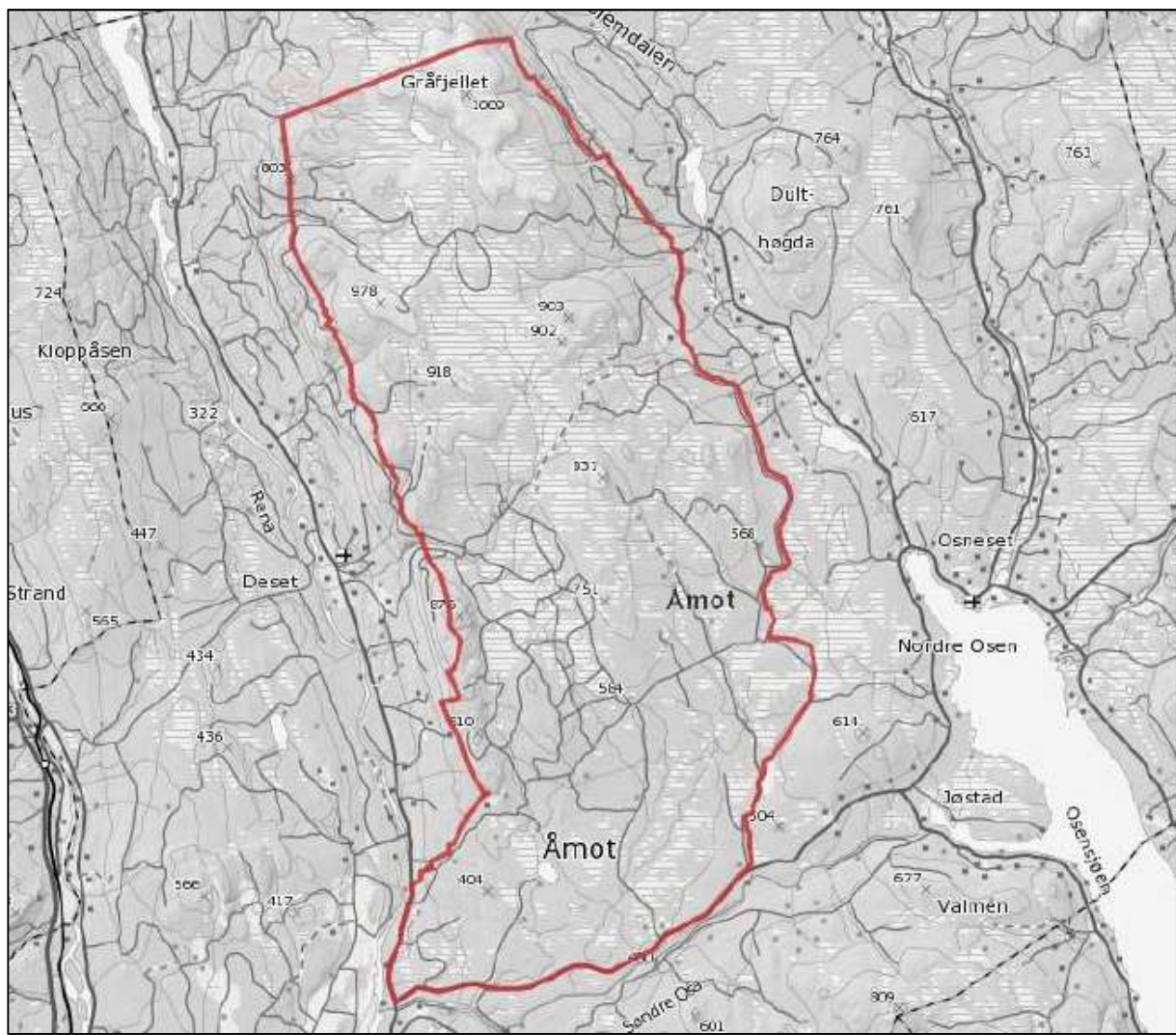
Området omfattes av skogloven, men er unntatt reglene for omdisponering av skogsmark. Fordi det knytter seg spesielle behov til Forsvarets aktivitet, hensynssoner, flerbruk mv. gjelder skogloven så langt det lar seg gjøre. Åmot kommune skal som skogmyndighet ta initiativ til å utarbeide retningslinjer for drift av skogen som ivaretar disse spesielle behovene.

4 Beskrivelse av planområdet

Planområdet omfatter arealet som er regulert til skytefelt i plan av 26.10.2005; gnr. 35/200, 39/133, 36/187 og 34/59, til sammen 194 299 daa. I tillegg utvides planen med tre teiger som pr. i dag ikke er regulert: gnr. 36/14, 35/2 og 39/21. Teigene er på henholdsvis 1954 daa, 2089 daa og 1019 daa. Til sammen vil planområdet utgjøre 199 361 daa. Gnr. 35/2 og 39/21 ønskes regulert til LNF-områder, i tråd med kommuneplanen (2018).

RØ er i hovedsak et skogsområde, med stor innslag av myr, noen innsjøer og mange elver og bekker. De høyere liggende områdene i nord går over tregrensen, og høyeste topp er Gråfjellet på 1009 moh. Det ble ved etableringen av RØ gjennomført kartlegging av naturmangfold og viktige naturinteresser. Det ble i tillegg gjennomført omfattende registreringer av kulturminner og kulturmiljø. Hensynssoner ivaretar de viktigste forekomstene, se vedlegg H Natur- og kulturmiljø. Hensynssoner som strekker seg ut over Forsvarets områder inngår i planen for å sikre de registrerte verneverdiene, et prinsipp som videreføres fra reguleringsplan av 2005.

Figur 1 - Planområdet.

5 Beskrivelse av planforslaget

5.1 Hovedgrep

Planen er utformet ut fra følgende prinsipp:

- Planområdet deles inn i delområder, hvor arealbruken er mest mulig ensartet med tanke på funksjon, type anlegg og virksomhet.
- Planen skal avklare rammene for utvikling av RØ og fremtidige bygge- og anleggstiltak.
- Planen skal ivareta hensynet til sikkerhet, og viktige naturverdier og kulturminner innenfor planområdet.
- Viktige detaljer med virkninger på arealbruk eller verneinteresser illustreres særskilt, og gis forankring i planbestemmelsene.
- Planen ivaretar regulering av Forsvarets virksomhet i tid (virksomhetsbegrensninger).

5.2 Reguleringsformål

- Område for Forsvaret (pbl § 12-5, nr. 4)
  - Skytefelt/øvingsområde
  - Leir – administrasjonsområde
  - Kombinerte militære formål
- Landbruksformål (pbl § 12-5, nr. 5)
- Naturvern (pbl § 12-5, nr. 5)
- Hensynssoner (pbl § 12-6)
  - Brann- og eksplosjonsfare
  - Faresone høyspentanlegg
  - Forurenset grunn - deponi
  - Landskaphensyn
  - Bevaring naturmiljø
  - Bevaring kulturmiljø
  - Båndlegging etter lov om naturmangfold
  - Båndlegging etter lov om kulturminner
  - Setervoll

Formålene er i all hovedsak en videreføring av reguleringsplan for RØ av 2005.

For å imøtekomme endrede behov i Forsvaret, er bestemmelsene for deler av Område for Forsvaret (pbl § 12-5, nr. 4) utvidet til å omfatte manøvrering med tunge kjøretøyer på arealer hvor dette ikke er tillatt i dag.

Rammene i bestemmelsene for hensynssoner videreføres, men er på enkelte forhold tilpasset med grunnlag i erfaringer fra perioden RØ har vært i drift.

Implementering av bestemmelser om virksomhetsfrie perioder i reguleringsplanen for RØ har bakgrunn i drøftelser med Miljødirektoratet og Åmot kommune. Vilkår om virksomhetsfrie perioder vil ved dette få en lokal forankring gjennom kommunestyrets endelige planvedtak.

5.3 Generelle bestemmelser

Feltets yttergrense er definert og merket i samsvar med Forsvarets sikkerhetsbestemmelser. Planforslaget er utarbeidet med rammer for tiltak for å sikre hensynet til brann og beredskap. Tiltak og tilpasninger av driften i feltet kan gjøres i samråd med lokalt brannvesen. Det kan være aktuelt å benytte beltekjøretøy for å holde vegetasjonen nede i brann- og grensegater der terreng, natur- og støyforhold tillater det. Der det er mulig skal grensegater og branngater samlokaliseres.

Det legges opp til å videreføre rammer og vilkår for videreutvikling og nye tiltak i RØ. P.t. foreligger ingen kjente planer om tiltak i feltet, men planen må legge til rette for at det kan komme beslutninger om oppgradering og etablering av baner og anlegg for å dekke nye behov.

Innenfor Områder for Forsvaret tillates oppført de bygg, anlegg og veier som er nødvendige for Forsvarets øvingsvirksomhet. Ved etablering av nye bygg, veier og anlegg skal tiltakets plassering vurderes i forhold til silhuettvirkning, eksponering og nær/fjernvirkning. Veier bør i størst mulig grad tilpasses terreng slik at massebalanse oppnås.

5.4 Virksomhetsbegrensninger

5.4.1 Bakgrunn for revidering

Forsvaret har vært gjennom en betydelig omstilling de siste 10-12 årene, og kapasiteter i skyte- og øvingsfeltene må i stadig sterkere grad dekke et kontinuerlig treningsbehov gjennom året. Stortingets vedtak om virksomhetsfrie perioder beslaglegger i dag for mye av utdanningsåret, og konsekvensene for Forsvaret er flere:

- Liten fleksibilitet.
Virksomhetsbegrensningene gir ikke rom for endringer i utdanningsplanene gjennom året. Det er heller ikke samsvar mellom de mest gunstige tidspunktene for utdanningsløpet for enkelte av forsvarsavdelingene og når virksomhetsbegrensningene i utslippstillatelsen inntreffer.
- Flytte trening og utdanning.
3 måneder med virksomhetsfrie perioder på sommer og høst i RØ fører til at avdelinger må oppsøke andre skyte- og øvingsfelt for å få gjennomført nødvendig trening og utdanning. Deler av dette kan løses innenfor regionen ved å ta i bruk skytefeltkapasiteter på Rødsmoen og Terningmoen. Behovene for øvrig må dekkes ved at avdelingene oppsøker skytefeltet utenfor regionen.
- Dispensasjoner fra Miljødirektoratet.
Konfliktene mellom Forsvarets behov og virksomhetsbegrensningene har ført til at Forsvarsbygg ved flere anledninger har måtte søke Miljødirektoratet om dispensasjon fra vilkår i utslippstillatelsen. Det gir ingen tilfredsstillende forvaltningspraksis for oppfølging av vilkårene.

De strenge virksomhetsbegrensningene er unikt for RØ, og tilsvarende er ikke nedfelt i rammeverket for andre skyte- og øvingsfeltet. Med en reduksjon i virksomhetsfrie perioder vil RØ fremstå som en attraktiv kapasitet for hele Forsvaret og det vil tilfredsstillende forventningene som stilles til ett av få nasjonale hovedfelt i Norge.

Pr. i dag er vilkårene om virksomhetsfrie perioder hjemlet i utslippstillatelsen for Forsvarets områder i Åmot. I tillegg er de nedfelt i kommuneplanen. Forsvarssektoren og Åmot kommune har et omforent ønske om at vilkårene i fremtiden ivaretas gjennom reguleringsplanen for RØ. Dette medfører at Åmot kommune som planmyndighet også vil være myndighet når det kommer til virksomhetsfrie perioder.

Virkninger av forslaget omhandles i pkt. 6.

5.4.2 Fremtidige virksomhetsbegrensninger

I RØ vil følgende perioder være virksomhetsfrie:

- Offentlige høytidsdager og bevegelige helligdager
- Påsken (palmelørdag – 2.påskedag)
- Juli måned
- Første uke i august
- To jaktuker
- Årets to siste uker

For de to jaktukene har Åmot kommunestyre i sitt planvedtak den 14.09.2022 forutsatt at den første uka legges til jaktstart den 25.09. hvert år, og at den andre avklares i samarbeidsrådet. Kommunestyrets vedtak er implementert i planbestemmelsene.

Med virksomhetsfrie perioder menes perioder uten militær øvingsaktivitet. Dette samsvarer med definisjonen i kommuneplan for Åmot.

I virksomhetsfrie perioder på sommer kan det likevel være behov for at enkeltmann og patruljer til fots kan gjennomføre ikke-forurensende feltmessig aktivitet. Dette henger sammen med behovet for å fullføre øving og utdanning som starter langt utenfor RØs yttergrense, men hvor RØ og Rødsmoen utgjør en del av det totale arealbehovet. Med ikke-forurensende aktivitet menes aktivitet som ikke forurenser til vann og grunn, eller medfører støyutslipp. Aktiviteten vil ikke ha noen innvirkning på om RØ er åpent for allmenn bruk eller ikke, og har heller ikke forstyrrende eller visuell virkning på sivile brukere av feltet.

Uavhengig av virksomhetsbegrensningene vil det være behov for å kunne utføre nødvendig vedlikehold, rydding av nedslagsfelt, sprenging av blindgjengere, videreutvikling av feltet mv. i virksomhetsfrie perioder.

Avvik fra virksomhetsfrie perioder kan bare gjøres når Regjering eller Storting gir ordre om førstegangs innsetting eller klargjøring av norske styrker på kort varsel til internasjonale eller nasjonale operasjonsområder på bakgrunn av en beredskapssituasjon. I situasjoner hvor beredskapslovgivning trer inn, vil bestemmelsene om virksomhetsfrie perioder kunne settes til side.

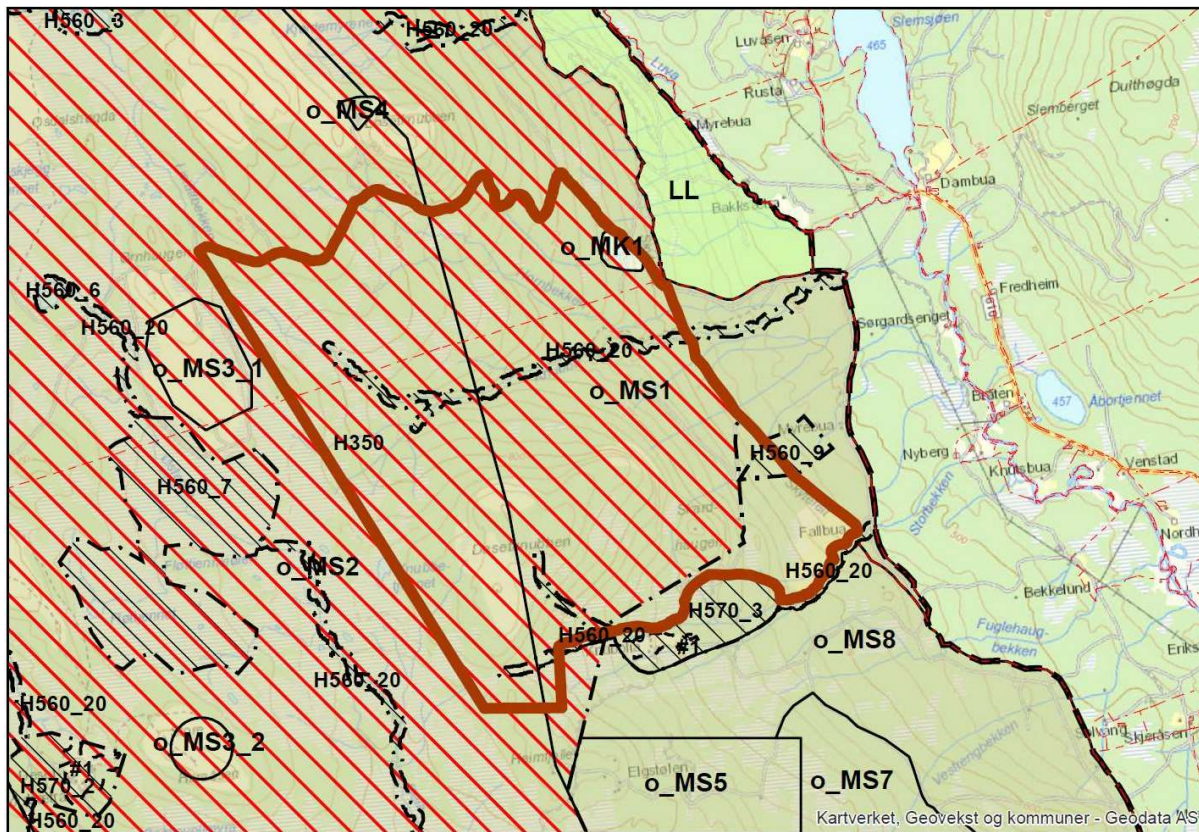
5.5 Områder for Forsvaret

5.5.1 MS 1 – Sikkerhetssone og manøverområde

Området er primært sikkerhetssone for artillerimålområder samt buffersone mot sivile arealer. Innenfor området kan det gjennomføres øvelser, herunder manøvrering med hjul- og beltekjøretøy. Terrenkjøring skal søkes lagt til tørr/fast grunn.

Store deler av det nordre området er restriksjonsområde pga. blindjengerfare. I de delene av området som ligger sør for Bergset, samt på gnr. 36/14, er skarpskyting ikke tillatt.

Forsvaret har et utstrakt behov for terrengranøver i forbindelse med større vinterøvelser. Dette innebærer manøver lengre nord i feltet enn tidligere tillatt. I MS 1 kan denne type manøver gjennomføres i området nord for Knubblia opp til Fagerfjellveien, med en østre grense som følger eiendomsgrensen mellom gnr. 35/200 og 36/14. Figur 2 illustrerer arealene hvor behovet for manøvrering med kjøretøyer nå er utvidet i.f.t. RØ-planen av 2005.

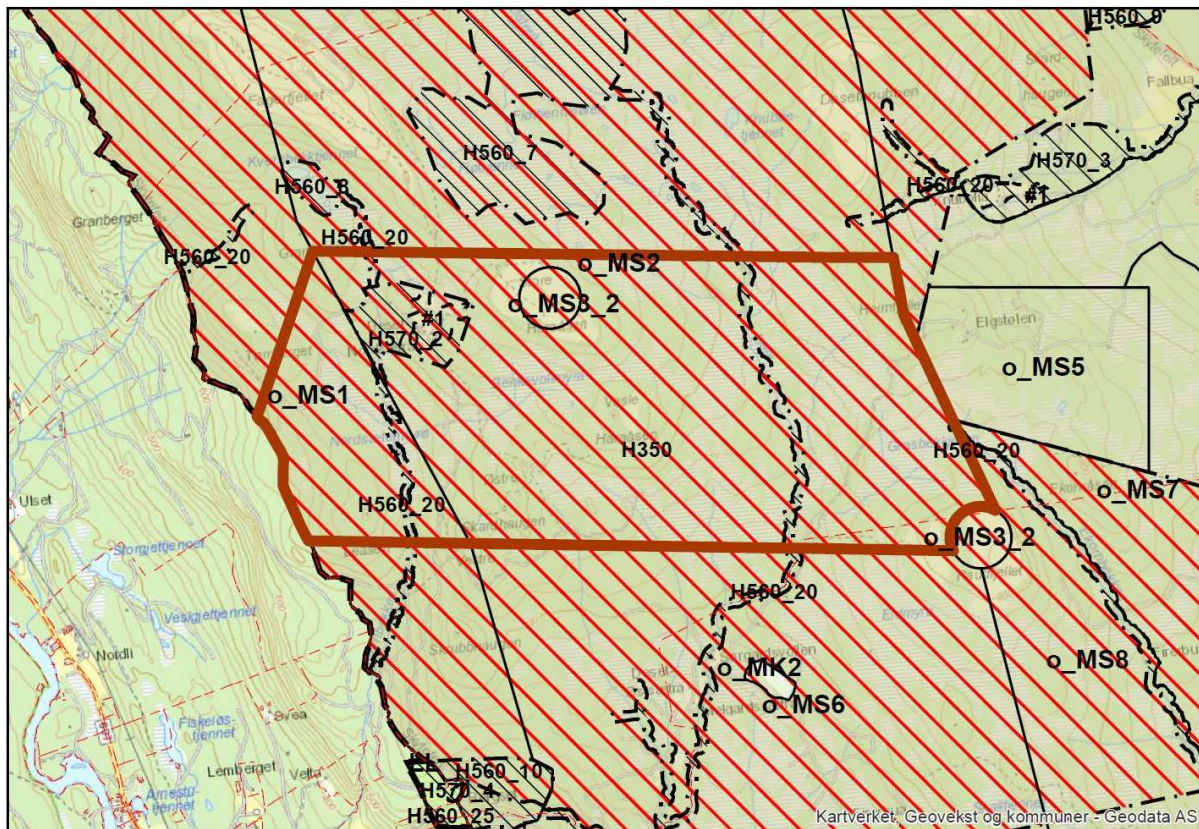
Figur 2 – Illustrasjon av området hvor behovet for utvidelse av kapasiteten for manøver under øvelse på snødekt/frossen mark er til stede.

5.5.2 MS 2 – Målområde for artilleri med tilhørende anlegg

Området er, sammen med deler av Angrepsfelt sør (AFS) og Angrepsfelt nord (AFN), det sentrale målområdet for ulike typer våpen herunder langtrekkende våpen fra standplasser sør for RØ. Hele området er restriksjonsområde pga. blindgjengerfare.

Forsvaret har et utstrakt behov for terrengmanøver i forbindelse med større øvelser. Dette innebærer manøver lengre nord i feltet enn tidligere tillatt. I MS 2 kan denne type manøver med både tunge og lette kjøretøy gjennomføres på snødekt/frossen mark i området vest for akse PFA-sletta/Heimfjellet, jfr. figur 2.

I området sør for Haraåsen kan det med hjemmel i denne planen gjennomføres tilsvarende terrengmanøver i forbindelse med øvelse på både snødekt/frossen mark og på barmark. Figur 3 illustrerer arealene hvor behovet for manøvrering med kjøretøyer nå er utvidet i.f.t. RØ-planen av 2005. Manøver på barmark skal søkes lagt til fast, tørr grunn.

Figur 3 – Illustrasjon av området hvor behovet for utvidelse av kapasiteten for manøver under øvelse er til stede (sør for Haraåsen).

5.5.3 MS 3 – Spesielle målområder

MS 3.1 – PFA-sletta

Område for test og utvikling av ammunisjon og annet materiell. Området nyttes også som målområde for artilleriskyting og granater med hvitt fosfor i henhold til gjeldende utslippstillatelse. Målområdene for hvitt fosfor er etablert og driftes etter anbefalinger fra Forsvarets forskningsinstitutt i notat av 2004/00490. Målområder/reservemålområde for hvitt fosfor defineres innenfor en sirkel med radius 500 m.

Det er tidvis behov for lagring av masser til vedlikehold av veier og anlegg i RØ, inntil 20 000 m³. Hele området er restriksjonsområde pga. blindgjengerfare.

MS 3.2 – Målområder for hvitt fosfor

I tillegg til PFA-sletta hjemler gjeldende utslippstillatelse et målområde på Store Haraåsen og et reserveområde på Raudfjellet. Det er nødvendig med kjøreadkomst til målområdene for å kunne gjennomføre kontrolltiltak, vedlikehold mv. Målområdene er etablert og driftes etter anbefalinger fra Forsvarets forskningsinstitutt i notat av 2004/00490. Målområder/reservemålområder for hvitt fosfor defineres innenfor en sirkel med radius 500 m.

5.5.4 MS 4 – Sprengningsfelt

Området benyttes til avansert ferdighetstrening innen sprengning, knusing av masser, minerydding mv. Behovet for sikring rundt sprengningsfeltet er dekket av fareområdet/sikringssonen.

5.5.5 MS 5 – Kontaktdrillbane

Området brukes til trening på framrykning og drill ved nærkontakt med styrker, herunder skarpskyting. Målområder søkes lagt til tørr bakke for å forebygge forurensing.

Manøvrering skal i hovedsak skje til fots. Det åpnes for manøvrering med lette og tunge kjøretøy på snødekt/frossen mark under øvelse.

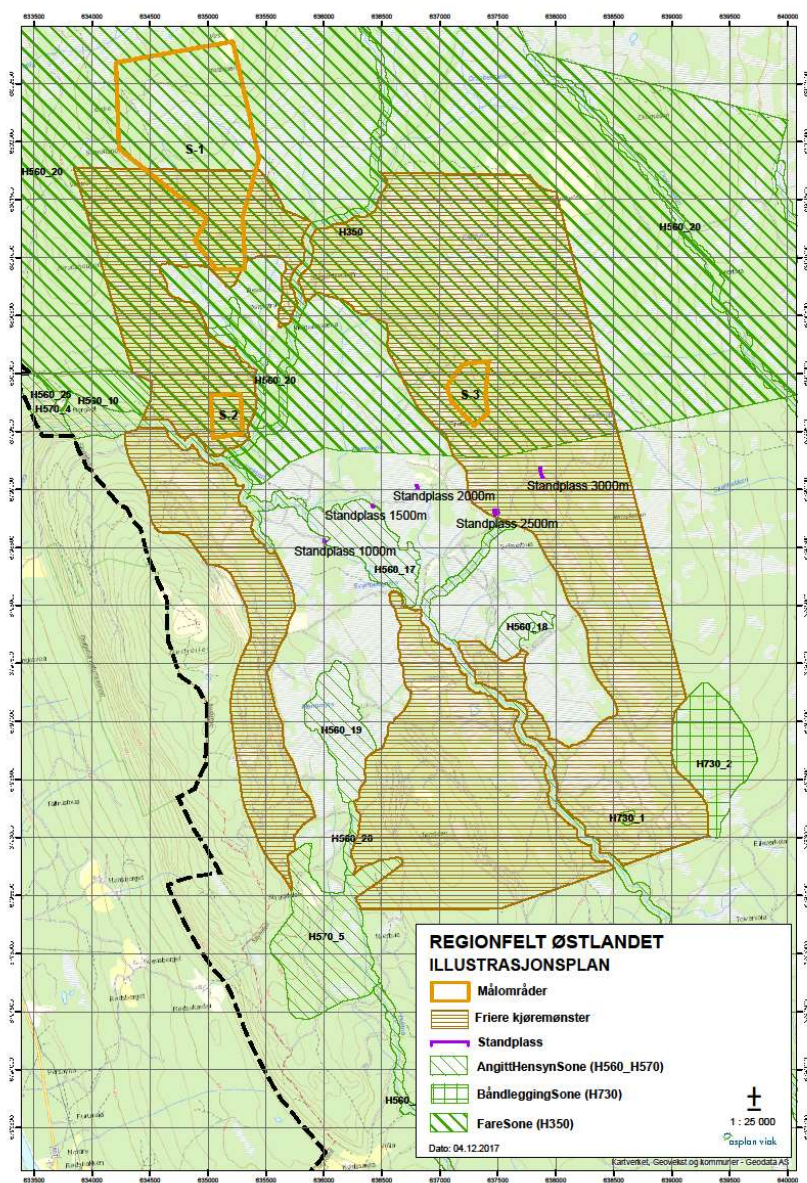
5.5.6 MS 6 – Angrepsfelt Sør (AFS)

Område for manøvrering og skarpskyting med alle typer våpen, og tilhørende anlegg. Nordre del av området er restriksjonsområde pga. blindgjengerfare. Området omfatter også mål for innskyting av stridsvognkanon i Deifjellet.

Manøvrering med tunge kjøretøy skal i hovedsak foregå på vei, i trase eller gate. I deler av AFS åpnes det for et friere kjøremønster, hvor manøver med tunge kjøretøy kan gjennomføres på tvers av etablerte traseer. Dette har ikke vært tillatt tidligere. Mål og traseer skal legges til så fast grunn som mulig. Manøver på tvers av etablerte traseer skal kun gjennomføres på fast, tørr mark, og innenfor områdene vist i illustrasjonsplan for AFS, se figur 4. Dette omfatter også manøver på snødekt/frossen mark. Rammene for arealbruk i AFS er nedfelt i planbestemmelsene.

Områdene er avgrenset både av hensyn til den taktiske bruken og på grunn av faren for avrenning. Det vil også bli lagt inn buffersoner rundt hver målområde, hvor kjøring ikke er tillatt. Dette både for å sikre infrastruktur og for å hindre avrenning. Radius på de ulike buffersonene styres av interne instruksjoner.

Det kan etableres standplasser for raketartilleri i området. I hele RØ kan det totalt etableres inntil 5 slike standplasser.

Figur 4. Illustrasjon av fremtidig arealbruk i AFS.

5.5.7 MS 7 – Angrepsfelt Nord (AFN)

Område for manøvrering og skarpskyting med alle typer våpen, og tilhørende anlegg.

Sørvestre del av området er restriksjonsområde pga. blindgjengerfare.

Manøvrering med tunge kjøretøy skal kun foregå på vei, i trase eller i gate. På strekninger hvor terrenget tillater det kan traseer være opp til 150 m brede, Rammene for brede kjøretraseer fremgår av beskrivelse for MS 8.

Mål/målområder samt kjøretraseer søkes lagt til tørr mark, slik at erosjon og forurensing begrenses. Eventuelt målområde for blindgjengergivende ammunisjon må legges innenfor restriksjonsområdet i vest.

Det kan etableres standplasser for rakettartilleri i området.

5.5.8 MS 8 – Område for manøvrering og skarpskyting med tilhørende kjøretraseer og anlegg

Området skal i hovedsak romme aktiviteter knyttet til manøvrering og skarpskyting med både håndvåpen og artilleri, og i noen grad ingeniøraktivitet.

Manøvrering med tunge kjøretøy skal kun foregå på vei, i trase eller i gate. Traseer og gater vil så langt som mulig ligge på eksisterende terreng, dvs. uten spesiell opparbeidelse utover fjerning av skog og større hindre. På strekninger som tillater det kan traseene være inntil 150 m brede. Rammene for brede kjøretraseer er 7 akser nord-sør med forbindelse til AFS, og 9 akser øst-vest. Der traseer krysser myr eller bekk skal bredden begrenses til en kjørebanebredde, dvs. ca. 5 m. Terrengen kan i slike områder bli permanent eller midlertidig tilrettelagt, med f.eks. markforsterkning, rør, bru e.l. På enkelte strekninger kan det være aktuelt å bygge veilegemeser, enten som ledd i ingeniørøvelse eller for å sikre fremkommelighet.

I tillegg til artilleristandplass med avstand 17,5 km til PFA-sletta kan det etableres standplasser for rakettartilleri i området.

5.5.9 MS 9 – Område for manøvrering

Området er i all hovedsak transportområde, men skal også romme taktisk manøvrering. Det skal ikke etableres permanente anlegg, skytebaner eller standplasser. På strekninger hvor terrenget tillater det kan traseene være inntil 150 m brede. Rammene for brede kjøretraseer fremgår av beskrivelse for MS 8. Området skal dekke mesteparten av Ingeniørvåpenets behov for feltarbeid og ferdighetstrening, i samvirke med egne og andres avdelinger. Vannaktiviteter som råksprengning, dykking, sprengning under vann, vading med panservogn mv. gjennomføres i Tuvtjern og omkringliggende tjern. Ingeniørens aktivitet kan medføre mindre inngrepsområder og slitasje på terreng. Områder som har vært i bruk, men hvor virksomheten er avsluttet, skal bli istandsatt og tilrettelegges med stedegen vegetasjon.

5.5.10 MF – Administrasjonsområde

Området rommer skytefeltadministrasjon med nødvendig infrastruktur, i kombinasjon med å være øvingsområde for Forsvaret. Bebygd areal er i dag ca. 17 000 m². Det er lagt til grunn en øvre ramme for bebygd areal (BYA), begrenset oppad til 12%. Dette utgjør om lag en fordobling av dagens bygningsmasse.

5.6 Kombinerte formål – område Forsvaret og masseuttak

5.6.1 Endring i struktur og plassering

I planen av 2005 er det regulert 821 daa til massetak. Store deler av arealet er ikke tatt i bruk, blant annet pga. uhensiktsmessig beliggenhet. Det er derfor ønskelig å endre plassering/struktur på massetakene, slik at disse tilfredsstiller behovet på en bedre måte.

Morenetakene, i 2005-planen merket SM 1.1 Holmbo, 1.3 Osfallbakkene og SM 1.4 Deset Østseter, til sammen 701 daa, ønskes tatt ut av planen. Massetakene er ikke åpnet, og har en dårlig plassering både i forhold til militær aktivitet, sivile arealer og bebyggelse, samt i forhold til behovet for masser.

Nye arealer for masseuttak følger av pkt. 5.6.2. Totalt vil ca. 480 daa være regulert til massetak i RØ, hvilket gir en reduksjon på 221 daa i forhold til hva som er regulert tidligere.

5.6.2 Særskilt regulerte masseuttak

Område MK 1 – masseuttak Maurtueflata: Eksisterende morenetak, ikke tidligere regulert. Reguleres for å kunne dekke behovet for masser i nord-østre del av RØ. Det er gode masseforekomster i området, og disse inneholder tilstrekkelig mengder finstoffer til at de setter seg godt og er velegnet til bruk på f.eks. sprengningsfeltet. Innenfor et areal på 70 daa kan det tas ut inntil 240 000m³ masse.

Område MK 2 – masseuttak Søgårdsvollen Øst: Eksisterende morenetak, ikke tidligere regulert. Planvedtaket av 2005 omfatter et mindre tak ved Deset-Østsetra, ikke langt unna Søgårdsvollen. Dette er ikke åpnet og tatt i bruk da det ligger innenfor sikkerhetssoner knyttet til militær aktivitet, hvilket man i større grad unngår på Søgårdsvollen. Det er gode masseforekomster i området, taket har en sentral beliggenhet i AFS og vil dekke behovet i sørvestre del av feltet. Innenfor et areal på 70 daa kan det tas ut inntil 210 000m³ masse.

Område MK 3 – masseuttak i Vestre Skjæråsen: Eksisterende fjelltak i vestre kollen på Skjæråsen, ca. 120 daa. Fjelltaket skjermes av den østre kollen, og er ikke synlig fra bilveiene i området, eller fra terrenget omkring. Skogsbilvei/trase er under etablering mellom de to kollen i Skjæråsen, fra denne vil fjelltakene bli synlige. Uttaket i Vestre Skjæråsen er også øvingsanlegg for ingeniørene, hvilket medfører at det i perioder kan være utilgjengelig for ordinært uttak. Innenfor et areal på 120 daa kan det tas ut inntil 300 000m³ masse.

Område MK 4 – masseuttak i Østre Skjæråsen: Nytt fjelltak i østre kolle på Skjæråsen. Massene fra Skjæråsen skal dekke behovet i nordre og østre del av RØ. Fjelltaket vil bli etablert i vestre del av kollen slik at det skjermes for innsyn fra bilvei/terrenget omkring. Gode fjellforekomster, beliggenhet samt eksisterende aktivitet/fjelltak gjør at området egner seg meget godt til formålet. Innenfor et areal på 120 daa kan det tas ut inntil 500 000m³ masse.

Område MK 5 – masseuttak Styggdalen: Nytt fjelltak i AFS som vil dekke behovet for knuste masser i sørvestre del av feltet. Innenfor et areal på 100 daa kan det tas ut inntil 500 000m³ masse.

5.6.3 Generelt – rammer for drift

Planen åpner for uttak av masser til stedlige behov, dvs. kun til bruk på Forsvarets arealer og ikke for kommersielle formål eller bruk utenfor RØ eller Rødsmoen. Uttakene kan medføre inngrep som endrer terrengformer og som krever fjerning av skog og bunnvegetasjon. Eksponering for omgivelsene, samt nær- og fjernvirkning er derfor vurdert ved plassering. Uttak bør skje etter følgende prinsipper:

- Terrenget formes/tilpasses omgivelsene etter at uttak er avsluttet, slik at det oppleves som en naturlig del av landskapet.
- Inngrepene skal settes i stand etappevis, og revegeteres med stedegen vegetasjon.
- Det skal ikke åpnes flere uttak/brudd enn nødvendig.
- Masse til veibygging skal tas fra lokale skjæringer, og benyttes i veilegeme og fyllinger der det er mulig.
- Ved uttak av fjell skal det ikke stå igjen høye bakvegger.

Drift og istandsetting skal skje i samsvar med driftsplan godkjent av Direktoratet for mineralforvaltning. Uttaksområdene vil bli sikret i henhold til krav og gjeldende bestemmelser både under og etter drift.

Områdene vil også sikre egnede arealer til Forsvarets behov for å trene på håndtering av fjell- og løsmasser. Ingeniør- og entreprenørferdigheter skal inngå som en del av Forsvarets totale utdanningsplan.

5.7 Område med landbruksformål og naturvern

Innenfor område regulert til landbruk-, natur- og friluftformål tillates kun tiltak knyttet til stedbunden næring, eller tiltak som har til hensikt å legge til rette for friluftsliv. For utforming av tiltak mv. gjelder bestemmelser i kommuneplanens arealdel.

Områder regulert til naturvern er opprettede naturreservater med hjemmel i lov om naturmangfold; Deifjellia, Jukulen og Luvdalssætra naturreservater. Forvaltningen av områdene henvises til gjeldende vernebestemmelser.

5.8 Hensynssoner

5.8.1 Generelt

I all hovedsak er hensynssonene fra planen av 2005 videreført i planforslaget. Hensynssoner er avsatt for å ivareta interesser innenfor naturmangfold, kulturminner og vassdragsvern.

Alle hensynssoner kan merkes. Dette er nødvendig for å sikre mot ødeleggelse som følge av Forsvarets virksomhet, spesielt manøvrering med både lette og tunge kjøretøyer. Merkingen skal skje på en skånsom måte som ivaretar verneverdiene i området, men som samtidig er tydelige nok til å oppnå tilsiktet virkning. Forsvarsbygg har interne prosedyrer for merking i skyte- og øvingsfelt, som sikrer formålet med merkingen og som gir en ensartet og helhetlig visuell virkning.

5.8.2 Områder med brann- og eksplosjonsfare (350)

Faregraden innenfor Forsvarets områder er på to nivåer; permanent farlig og farlige under aktivitet. I arealplansammenheng er det lagt vekt på å vise de varige restriksjonene. Område med blindgjengerfare er vist som hensynssone. Midlertidig fare, samt risiko knyttet til sivil ferdsel i de ulike områdene håndteres gjennom plan for flerbruksordninger.

5.8.3 Faresone høyspentanlegg (370)

Høyspentlinje på strekningen Osa kraftverk sørover til Fv. 215 er vist med hensynssone. Kraftlinje fra Osa kraftverk til Nordre Osen er av sikkerhetsmessige årsaker lagt i bakken, hovedsakelig langs vei, og er ikke vist med hensynssone. Kryssing av veger med kablegrøft forutsettes gjennomført i henhold til gjeldende krav, eller ved behov forsterket etter anbefaling fra linjeeier.

5.8.4 Forurenset grunn – deponi (H390)

Hensynssone er avsatt for å beskytte to deponier med forurensete løsmasser. Deponiene er etablert med grunnlag i tillatelse fra forureningsmyndighet. Deponiene er avsluttet og ikke lenger i bruk.

5.8.5 Landskapshensyn (550)

Hensynssone med hovedformål å danne en buffersone og skjærme mot offentlig vei. Gjennom sonen tillates det etablert til sammen 14 avkjørsler (veier og kjøretraseer) som vist på plankartet. Søndre del gjennom sonen (mot Fv. 215) inkluderer gammel ridevei til Osen. Rideveien er merket som tursti og er åpen for allmenn ferdsel.

Det forutsettes at skogskjøtsel gjennomføres på en slik måte at hensynssonen bevarer sin funksjon som buffersone. Dette kan f.eks. innebære plukk- og gjennomhogst for å legge til rette for en flersjiktning av sonen og derigjennom skape en tettere buffereffekt. Planting og andre tiltak for skogforedling, og utkjøring av trevirke må påregnes.

Planen åpner ikke for generell flatehogst. Hogstflater som ev. må etableres for å oppnå bedre effekt av buffersonen må holdes innenfor flatestørrelse på 5 daa.

5.8.6 Bevaring naturmiljø (560)

H560 Områder med særlige naturverdier

Hensynssonene er avgrenset med grunnlag i kartlagte naturmiljøinteresser. Innenfor noen av hensynssonene er det kartlagt automatisk fredede kulturminner. Planen har bestemmelser om tiltak og aktivitet innenfor hensynssonene som skal sikre mot ødeleggelse eller forringelse av hensynssonene.

Tiltak i hensynssonene er i utgangspunktet forbudt. Unntatt fra dette er tiltak som fremmer formålet med hensynssonene, herunder skjøtsel av vegetasjon. I forbindelse med drift og vedlikehold av feltet, er det nødvendig med enkelte tiltak for å opprettholde funksjon på eksisterende infrastruktur mv. Det er en forutsetning i planen at vedlikehold ikke skal endre omfang eller karakter på eksisterende anleggselementer.

Som hovedregel skal arbeid på vei utføres innenfor 5,5 meters bredde. Unntak fra dette gjelder når veiene trenger større utbedring som krever graving utover veiens bredde. Eksempler på dette er gjennomføring av grave- og dreneringsarbeider og massetilførsler for å reparere brokar eller andre veielementer som har blitt undergravd av vann, rast ut som følge av flom o.l. Arbeidene kan utføres med egnede anleggsmaskiner.

Veigrøfter langs eksisterende vei kan vedlikeholdes for å sikre frie vannveier. Det forutsettes at vegetasjon langs veigrøfter kan holdes nede vha. krattknuser, el.l. i en bredde som vil variere avhengig av registrerte miljø- og kulturminneinteresser og vegens befatning.

Det vil være behov for maskinelt utstyr, inkl. hogstmaskin, for å kunne utføre tiltak. Adkomst til og fra aktuelle områder i forbindelse med gjennomføring av tiltak må planlegges slik at hensynssonen ikke blir skadet og forringet.

Nødvendige tiltak skal utføres på en skånsom og miljøvennlig måte, og med bistand fra miljø- og kulturminnefaglig kompetanse.

Tiltak skal risikovurderes, og risikoreducerende tiltak skal identifiseres legges til grunn ved gjennomføringen. Eventuelle skader som oppstår skal repareres umiddelbart etter utført tiltak.

Forsvarsbygg har utarbeidet spesifikke beskrivelser av hvordan oppfølging og forvaltning av hensynssonene skal gjennomføres (skjøtselsplan). Skjøtselsplanen omhandler den enkelte hensynssone og er tilpasset de stedsspesifikke forholdene.

Tiltaksgjennomføring skal skje i samsvar med gjeldende lovverk, herunder Naturmangfoldloven og Vannressursloven.

H560 Generell hensynssone langs vassdrag

Langs viktige vassdrag innenfor planområdet er det hensynssone med bredde på 30 m på hver side av vassdraget. Kantsonene har viktige funksjoner:

- De er artsrike naturmiljøer, og områder med viktige kulturminner.
- De er viktige sammenbindinger i landskapet (landskapsøkologiske korridorer).
- De bidrar til å redusere flommer, samt dempe erosjon og spredning av forurensning.

Planen hjemler fjerning av trær, kvist, avfall og annet som hindrer fri vanngjennomstrømming og som kan forårsake flom, erosjon og skade på infrastruktur. Det er en forutsetning at dette utføres skånsomt. Det legges

opp til at maskinelt utstyr må kunne nyttes om tiltak er omfattende. Adkomsten skal planlegges slik at hensynssonen ikke blir skadet og forringet. Ved bruk av gravemaskin skal det gjøres en vurdering for hvordan dette kan utføres mest mulig skånsomt og iht. verneformålet.

Eksisterende vegetasjon i hele hensynssonen skal bevares så langt dette er mulig. Forsvarsbygg skal skjøtte hensynssonen og gjennomføre tiltak som bidrar til at flersjiktete kantsoner etableres og opprettholdes i henhold til PEFC-standarden. Skjøtsel skal basere seg på vegetasjonstypene og terrengformen, og vil også inneha variasjon ut fra PEFC-standarens muligheter og anbefalinger og føringer. En hogst- eller tynningsplan bør lages. Alle områder som oversvømmes skal inngå i kantsonen.

Der bredden på hensynssonene er redusert, skal Forsvarsbygg tilstrebe å reetablere opprinnelig regulert bredde.

Forsvarsbygg kan etter ønske fra Forsvaret, rydde siktlinjer gjennom hensynssonene (på langs og på tvers). Sonene kan ha en bredde på inntil 5 m. Unntak fra dette gjelder for de hensynssonene som strekker seg gjennom områdene MS 6, 7 og 8, der siktlinjene kan ha en bredde på inntil 50 m. Antallet siktlinjer skal holdes på et lavt nivå og nye siktlinjer skal vurderes ut fra faren for å redusere hensynssonens biologiske kvalitet ved at hensynssonen blir delt opp.

Forsvarsbygg kan beholde og vedlikeholde veier og trasèer gjennom hensynssonene. Som hovedregel skal arbeidet utføres innenfor 5,5 meters bredde. Dersom veier trenger større utbedring, kan det oppstå behov for å gjøre arbeider i større bredde enn dette. Eksempler er gjennomføring av grave- og dreneringsarbeider og massetilførsler for å reparere brokar eller andre veielementer som har blitt undergravd av vann, rast ut som følge av flom o.l. Arbeidene må kunne utføres med egnede anleggsmaskiner.

Veigrøfter langs eksisterende vei kan vedlikeholdes for å sikre frie vannveier. Det er tillatt å holde vegetasjon langs veigrøfter nede vha. krattknuser, el.l. i en bredde som vil variere avhengig av registrerte miljø- og kulturminneinteresser og vegens befatning.

Ved arbeider nær bekk eller elv skal arbeidet nærmest eller ut i vassdraget utføres til slutt, og øvrige områder skal være tilnærmet istandsatt eller avsluttet. Tidsrommet for åpninger nær eller mot bekk eller elv skal være så korte som mulig. Erosjonsforebyggende tiltak skal vurderes, samt bruk av siltgardiner langs bekk- og elvebredd. Åpninger ut i vann skal tettes igjen så raskt som mulig etter tiltakets gjennomføring. Trinnvis gjennomføring skal vurderes.

Tiltak i berøring med vassdrag skal så langt som mulig unngå fiskens gyte- og oppvekstperioder. Etter inngrep i områder med gyteplasser, skal disse settes i stand og utbedres etter gjennomførte tiltak.

Forsvarsbygg kan tilrettelegge for krysning av bekker med Forsvarets kjøretøyer ved å gjennomføre tiltak som f.eks.

- forsterking av bekkekanten
- reduksjon av erosjonsfaren ved flom
- forhindre at kjørespor fører til erosjon ut uønskede massetilførsler ut i bekk/elv
- reparasjon av kjøreskader som forårsaker vannavrenning til og erosjon av masser ut i bekk/elv
- legge om bekker der omleggingen kan bidra til redusert overflomming og erosjon som kan bidra til forringelse av miljøkvaliteten over tid, fare for ødeleggelse av veier og andre installasjoner, samt Forsvarets mulighet til å ferdes og øve

Nye krysningspunkter over vassdrag skal legges 90° på elv eller bekk.

Av hensyn til brannberedskap og skogbrannfare er det behov for å ha et antall branndammer i RØ. Antall og plassering bestemmes av forsvarssektoren i samarbeid med brannvesenet. Da alle vassrike bekker i RØ er vernet, må branndammene kunne etableres innenfor generell hensynssone langs vassdrag. Dette vil medføre inngrep i terrenget, samt fjerning av trær og bunnvegetasjon. Det forutsettes at man ved etablering ivaretar vassdragsmiljøet best mulig, blant annet ved å bearbeide overgangen til uberørt terreng. Det vil også være behov for vedlikehold og opprensning av branndammene for å holde vannmagasinene operative.

Nødvendige tiltak skal utføres med bistand fra miljø- og kulturminnefaglig kompetanse.

Tiltak skal risikovurderes, og risikoreducerende tiltak skal identifiseres legges til grunn ved gjennomføringen. Eventuelle skader som oppstår skal repareres umiddelbart etter utført tiltak.

Forsvarsbygg har utarbeidet spesifikke beskrivelser av hvordan oppfølging og forvaltning av hensynssonene skal gjennomføres (skjøtselsplan). Skjøtselsplanen omhandler den enkelte hensynssone og er tilpasset de stedsspesifikke forholdene.

Tiltaksgjennomføring skal skje i samsvar med gjeldende lovverk, herunder Naturmangfoldloven og Vannressursloven.

5.8.7 Bevaring kulturmiljø (570)

Områdene er fortrinnsvis avsatt for å ivareta kulturminnehensyn, både automatisk fredede kulturminner og nyere tids kulturminner. Nyere tids kulturminner omfatter i særdeleshet setervoller med tilhørende bygningsmasse.

«Skjøtselsplan for 7 setervoller i Regionfelt Østlandet» (vedlegg B) er utarbeidet av Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU). Rapporten redegjør for bevaringsverdi, tilstand og anbefalt skjøtsel innenfor definerte setervoller. Planen forutsetter at NIKUs skjøtselsplan legges til grunn for vedlikehold av setervollene. Ev. avvik fra skjøtselsplanen, f.eks. effektivisering av skjøtsel ved hjelp av lette kjøretøyer og bruk av maskinelt utstyr, skal avklares med myndighetene.

Innenfor øvrige deler av hensynssonene skal det i utgangspunktet ikke gjøres fysiske inngrep eller etableres målarrangementer. Militær øvingsaktivitet er heller ikke tillatt, med unntak av lette øvelser til fots og bruk av lette beltetekjøretøy på snødekt eller frossen mark.

Vedlikehold av eksisterende veier og infrastruktur tillates med hjemmel i planen. Det forutsettes at veier i hensynssonene skal brukes og vedlikeholdes på en slik måte at størrelse og karakter opprettholdes, og ikke øker i omfang. Kantrydding langs veigrøft og vassdrag er hjemlet i planen for å sikre frie vannveier og forebygge skader.

Planen åpner ikke for generell flatehogst, men legger til grunn at plukk- og gjennomhogst kan gjennomføres. Ev. behov for å etablere små hogstflater for å gjennomføre vedlikehold og tiltak som fremmer formålet med hensynssonen, eller for å stabilisere trestillinger mot ødeleggelse av kulturminner, bør holdes innenfor flatestørrelse på 5 daa.

5.8.8 Båndlegging etter lov om naturmangfold (720)

Områdene er fredet med hjemmel i naturmangfoldloven, og omfattes av verneforskriftene for de ulike naturreservatene; Deifjellia, Jukulen og Luvdalssætra naturreservater.

5.8.9 Båndlegging etter lov om kulturminner (730)

Områdene er avsatt for å ivareta automatisk fredede kulturminner. Innenfor hensynssonene legges til grunn forbud mot nye fysiske inngrep eller etablering av målarrangement. Militær øvingsaktivitet er ikke tillatt, med unntak av lette øvelser til fots og bruk av lette beltekjøretøy på snødekt eller frossen mark.

Vedlikehold av eksisterende veier og infrastruktur tillates med hjemmel i planen. Det forutsettes at veier i hensynssonene skal brukes og vedlikeholdes på en slik måte at størrelse og karakter opprettholdes, og ikke øker i omfang. Kantrydding langs veigrøft og vassdrag er hjemlet i planen for å sikre frie vannveier og forebygge skader. Tiltak skal gjennomføres i samråd med vernemyndigheter.

Planen åpner ikke for generell flatehogst, men legger til grunn at plukk- og gjennomhogst kan gjennomføres for å åpne opp for kulturminner. Ev. behov for å etablere små hogstflater for å gjennomføre vedlikehold og tiltak som fremmer formålet med hensynssonen, eller for å stabilisere trestillinger mot ødeleggelse av kulturminner, bør holdes innenfor flatestørrelse på 5 daa.

6 Virkninger av planforslaget

Punktene beskriver aktuelle utredningstemaer og virkninger knyttet til både utvidelse av planområdet, utvidede rammer for manøvrering med tunge kjøretøyer, samt reduksjon i virksomhetsbegrensninger.

6.1 Konsekvenser for samfunn

6.1.1 Virksomhetsbegrensninger – forholdet mellom RØ og Rødsmoen

RØ og Rødsmoen er etablert for å dekke ulike behov og Forsvarets virksomhet på Rødsmoen kan ikke uten videre flyttes til RØ, selv om virksomhetsbegrensningene i RØ reduseres. Områdene på Rødsmoen avsatt til manøvrering og skarpskyting har nær sammenheng med Forsvarets avdelinger i Rena Leir og avdelingenes kontinuerlige behov for *grunnleggende trening og progresjon* mot mer avansert virksomhet. Kort avstand fra Rena Leir til baner og anlegg gjør også at avdelingene kan trene og øve uten vesentlig spill av tid til reising og forflytning.

På Rødsmoen kan baner og anlegg i stor grad benyttes samtidig uten at store arealer beslaglegges som følge av sikkerhetssoner under skyting. Dette gir feltet stor fleksibilitet med hensyn på Forsvarets aktiviteter, og antall brukdager pr. år er betydelig og større enn i RØ. Forsvarets behov tilsier derfor at kapasitetene i Rødsmoen øvingsområde må være tilgjengelige gjennom hele året.

Til forskjell fra RØ er ikke tilgangen til Rødsmoen stengt for allmenn bruk under militær virksomhet i feltet. Skarpskyting og manøvrering med tunge kjøretøy kan medføre at sivil ferdsel må reguleres i *deler* av feltet, men feltet stenges som regel ikke i sin helhet, og tilgangen til delområder i feltet vil fortsatt være god. En strengere regulering av Forsvarets virksomhet vil derfor ikke ha noen vesentlig effekt i forhold til allmenn bruk. Forsvarets klagelogg viser også svært få klager og henvendelser knyttet til støy og ulemper spesifikt rettet mot aktivitet på Rødsmoen.

Med bakgrunn i dette legges det ikke opp til endring av virksomhetsbestemmelsene på Rødsmoen, til tross for reduksjonen i RØ.

6.1.2 Støy

Reduksjon av virksomhetsbegrensninger i RØ gir Forsvaret større handlefrihet og mulighet til å «spre» aktiviteten over større deler av året. Det foreligger ikke planer om vesentlig endring i bruken av kapasitetene i feltet, og støynivåene som følge av Forsvarets aktivitet vil ikke bli påvirket av reduksjonen i antall

virksomhetsfrie uker. Grenseverdier for støyende aktivitet vil bli regulert av utslippstillatelsen etter bestemmelsene i forurensningsloven.

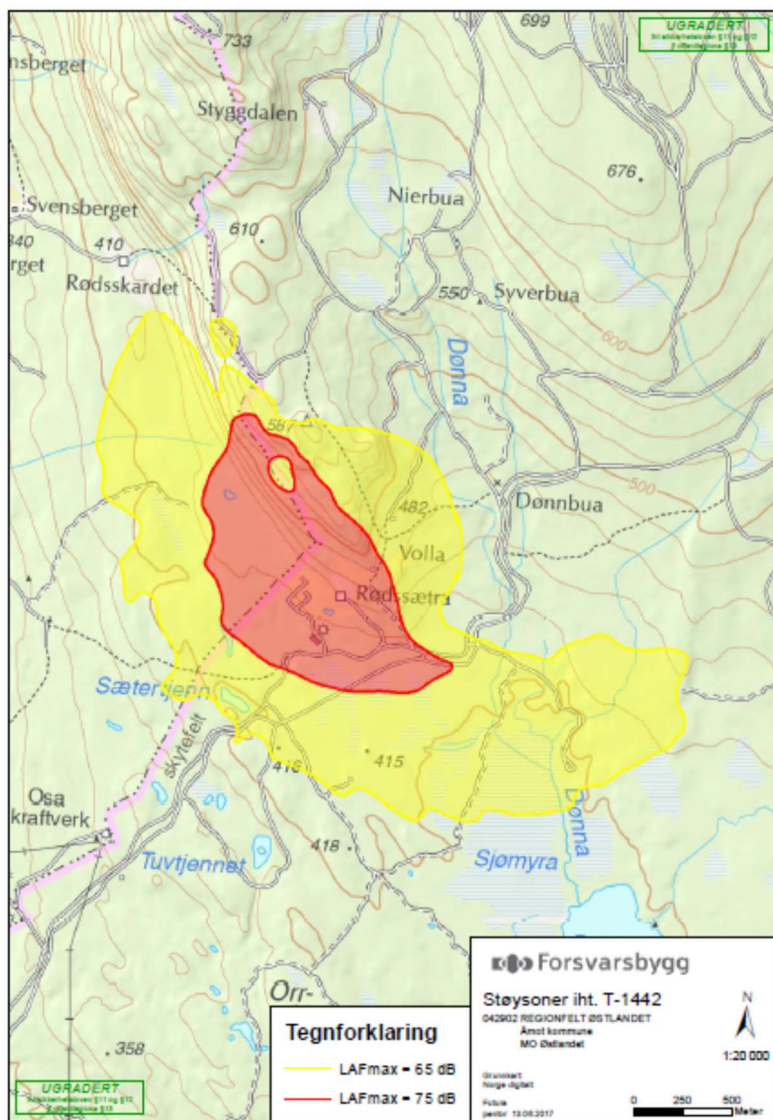
Manøver med tunge kjøretøy på snødekt eller frossen mark under øvelse (MS 1 og MS 2) vil være begrenset til ca. 10 dager pr. år. Det er gjennomført en støyberegning av aktiviteten som viser at boliger eller fritidsbygg utenfor RØ ikke vil få støynivåer som overskrider støygrensene i utslippstillatelsen av 2004. Det vises til rapport, vedlegg E.

Det er gjennomført støyberegning knyttet til etablering og drift av massetak. Beregningen viser at støynivåene ved bygg utenfor RØ er lave og ikke vil gi grunnlag for støyulempe. Det vises til rapport vedlegg F.

Det er også gjennomført støyberegninger ut fra kriterier og grenseverdier i gjeldende støyretningslinje T-1442, figur 5. T-1442 er kommunens verktøy i plan- og byggesaker i.fm. etablering av *ny* støyømfintlig bebyggelse. I følge støyretningslinjen bør rød sone betraktes som byggeforbudssone og gul sone som vurderingssone, der en ved planer om etablering av bolig eller fritidsbebyggelse bør godtgjøre at støyforholdene blir tilfredsstillende før det gis byggetillatelse.

Av Forsvarets virksomhet er T-1442 relevant for støy fra skytebaner og bruk av lette våpen. I planforslaget er beregninger iht. støyretningslinjen gjennomført for de faste skytebanene innenfor MF på plankartet.

Figur 5. Rød og gul støysone for RØ (skytebanene ved administrasjonsområdet).

Hverken rød eller gul støysone berører arealer hvor kommunen planlegger fremtidig boligbebyggelse. Støysonene kommer heller ikke i konflikt med eksisterende boliger.

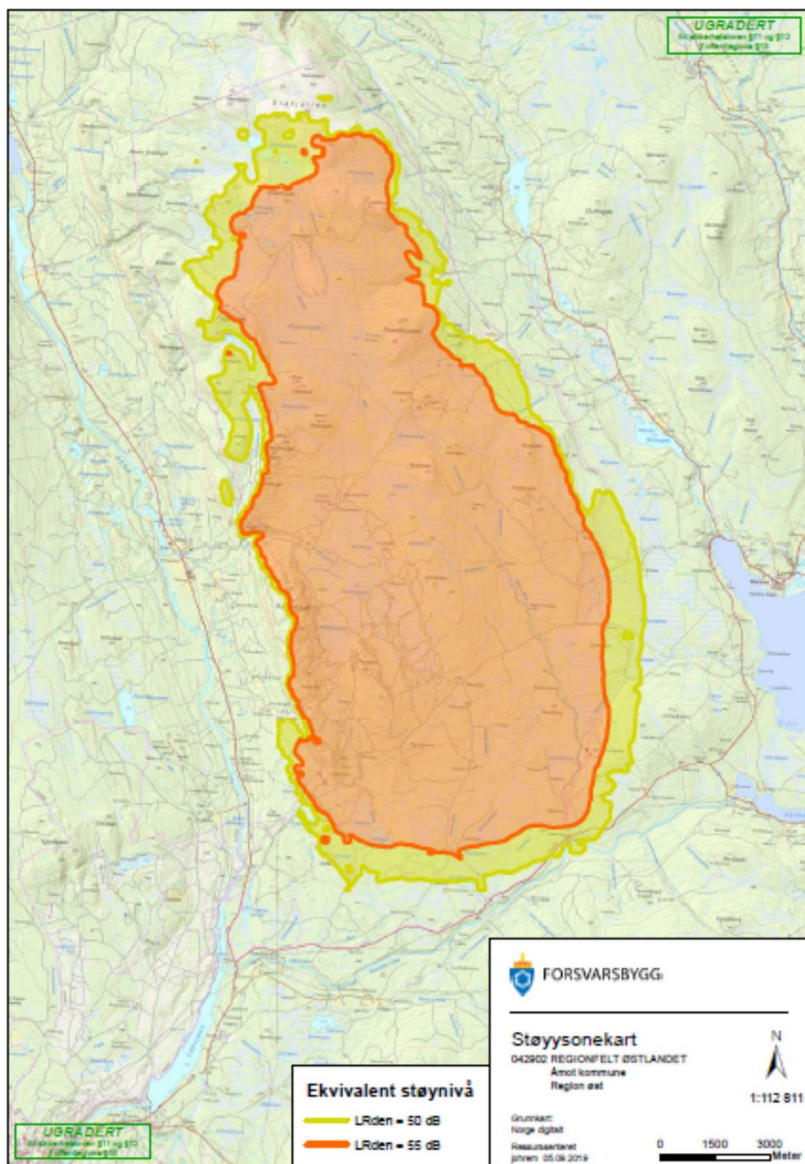
Øvrige støykilder som ikke omfattes av T-1442

Flere av Forsvarets støyende aktiviteter omfattes ikke av støyretningslinje T-1442. For RØ gjelder dette tunge våpen (>20mm), sprengninger og manøvrering med tunge kjøretøyer.

I støyberegninger som omfatter samtlige støykilder i skyte- og øvingsfelt benytter Forsvarsbygg støyindikatoren L_{Rden} . L_{Rden} gir et uttrykk for den samlede støybelastningen i området. Alle relevante støykilder er inkludert og kildekorrigert for ulik plagegrad. Indikatoren er årsmidlet. Etter Forsvarsbyggs oppfatning er det L_{Rden} som best kan relateres til støyplage.

$L_{Rden} = 55$ dB tilsvarer støynivået som Forsvarsbygg normalt legger til grunn som grenseverdi for støy i utslippssøknader for skyte- og øvingsfelter, og som vil bli vurdert i.f.m. arbeidet med revidert utslippssøknad for RØ, Rødsmoen og Rena leir etter bestemmelsene i forurensningsloven (prosess pågår). Miljødirektoratet er forurensningsmyndighet og fastsetter grenseverdier for støy i utslippstillatelsen.

Figur 6 viser beregnet støysoner $L_{Rden} = 55$ dB for støykildene innenfor planområdet. Støysonen strekker seg marginalt på utsiden av feltet i øst og vest, og overlapper der område avsatt til LNF i kommuneplanens arealdel. For øvrig ligger støysonen innenfor yttergrensen av Forsvarets øvingsområde. Støysonen bør betraktes som byggeforbudssone for støyømfintlig bebyggelse. Figur 6 viser også $L_{Rden} = 50$ dB. Støysonen bør betraktes som vurderingssone for støyømfintlig bebyggelse, tilsvarende som gul støysoner i T-1442.

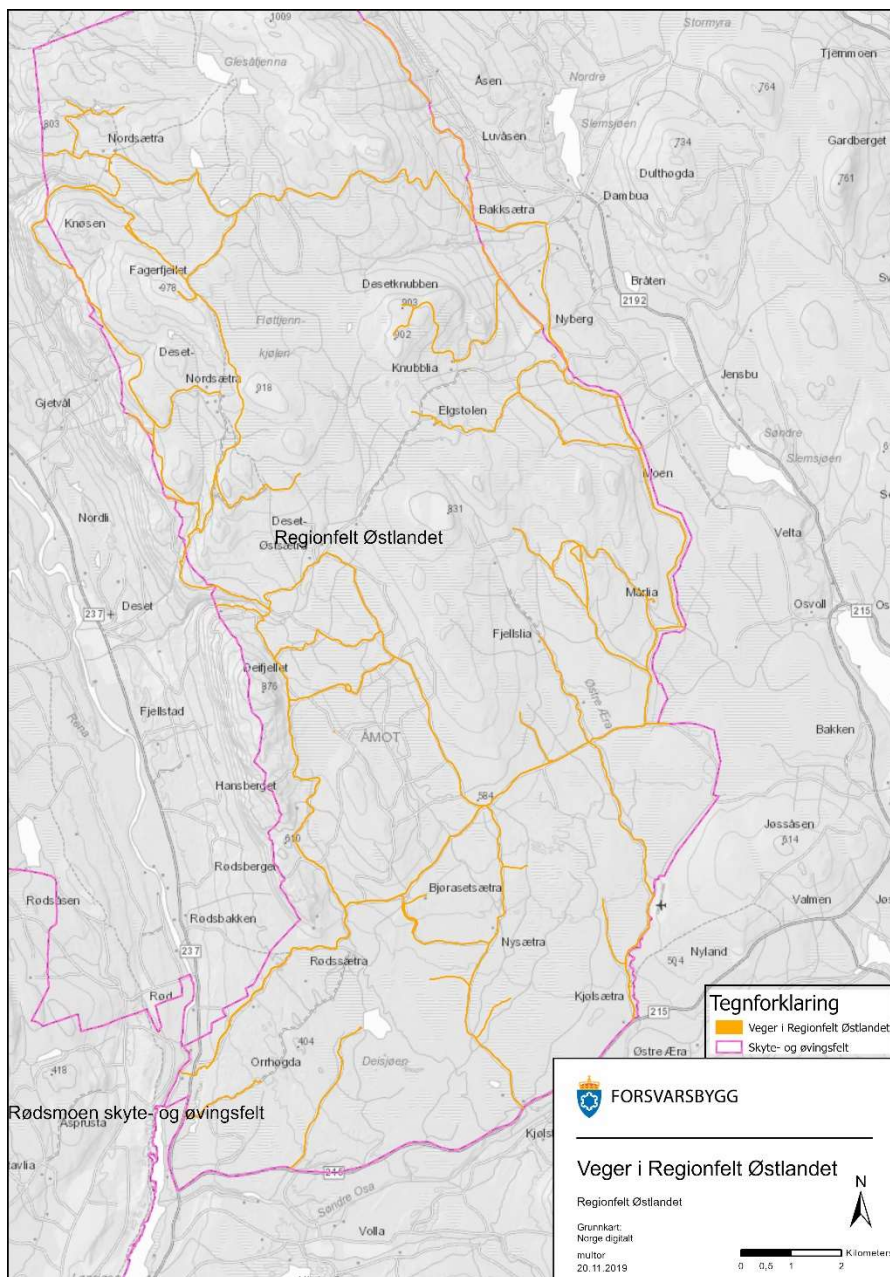
Figur 6. Støysoner for $L_{Rden} = 50$ og 55 dB for RØ.

Åmot kommune plikter å ta hensyn til *alle* støysoner i arealforvaltningen på utsiden av planområdet, både rød og gul støysoner iht. T-1442 og støysoner fastsatt i utslippstillatelsen. Dette vil gi tilstrekkelig underlag i behandlingen av sivile plan- og byggesaker, og bidrar til at ny støyømfintlig bebyggelse gis god støybeskyttelse

Det er Forsvarsbyggs oppfatning at støysonene for RØ ikke bør være til vesentlig hinder for fremtidig arealutnyttelse på utsiden av skytefeltets grenser.

6.1.3 Flerbruk – friluftsliv, jakt og fiske

For å imøtekomme Forsvarets behov legger planen opp til en reduksjon av virksomhetsfrie perioder for RØ fra totalt 15 til 10 uker pr. år. I tillegg til dette vil bevegelige helligdager og de fleste av årets helger være virksomhetsfrie. Det forsvarsmessige behovet for endringen er drøftet i kapittel 5. I virksomhetsfrie perioder er RØ åpent for allmenn bruk. Adkomst med bil kan i disse periodene skje på veger angitt i figur 7.

Figur 7. Hovedveger i RØ.

Utenfor virksomhetsfrie perioder stenges feltet, og sivil bruk kan kun forekomme med grunnlag i særskilt avklaring med Forsvaret. Dette henger sammen med hensynet til sikkerhet. I tillegg til åpning av feltet i virksomhetsfrie uker, er det etablert en utvidet praksis med å åpne feltet i de fleste av årets helger. Utslippstillatelsen for RØ og Rødsmoen stiller som vilkår at militær aktivitet skal varsles. Varsel legges ut bl.a. på kommunens hjemmeside. I varselet vi det normalt opplyses om når RØ må betraktes som stengt eller er åpent for allmenn bruk.

Kapittel 6.1.2 redegjør for støykonsekvensene som følge av Forsvarets aktivitet i feltet. Gjennomførte støyberegninger viser at støyforutsetningene er gode og at støysonene for den samlede støybelastningen, L_{Rden} , ligger i relativt lang avstand fra støyømfintlig bebyggelse.

Forsvarsbygg og Åmot kommune har felles syn på at reduksjon av antall virksomhetsfrie perioder for RØ i størst grad vil ha innvirkning på allmenn tilgang til bruk av arealene innenfor feltet til flerbruk (friluftsliv, jakt og fiske). Flerbruk og sivil tilgang til RØ ivaretas gjennom Plan for flerbruksordninger. Gjennom de 15 årene RØ har vært i bruk som skyte- og øvingsfelt har flerbruksordningene fungert tilfredsstillende og Forsvarsbygg er av den oppfatning av sivile interesser har tilpasset seg dette på en god måte.

Friluftslivet i Åmot er utredet ved flere anledninger vha. eksterne fagmiljøer; 1993, 1996, 2000 og 2002. Innenfor Forsvarets arealer viser utredningene at det tradisjonelle friluftslivet (turgåing, bærplukking, jakt, fiske, mv.) dominerer. Dokumentasjonen viser med tydelighet at de største sivile interessene er knyttet til vassdragene, i særdeleshet Rena elv, og jakt. Det er ikke underlag for å anta at dette har endret seg vesentlig de senere årene. I tabellen under er hovedfunnene relatert til RØ i NINAs utredning av 2002, listet og kommentert mhp. oppfølging.

Viktige interesser – hovedfunn i utredning	Oppfølging – etablerte ordninger og tiltak i planen
Fiske i Rena elv	Omfattes ikke av planen, imidlertid opprettholdes gjeldende strenge bruksbegrensninger for Forsvaret
Jakt i RØ (tidlig i jaktperioden er viktigst)	To uker avsettes til jakt hvert år
Fiske i RØ	<p>Deisjøen tilrettelagt ism. lokale lag/org. Sivil tilgang tilnærmet hele året og uavhengig av virksomhetsfrie perioder.</p> <p>Vannene nord i RØ er tilgjengelige i virksomhetsfrie perioder, men ikke når Forsvaret har virksomhet</p>
Ferieperioder	<p>Vinterferie – avsettes ikke som virksomhetsfri, men RØ har normalt lav aktivitet som følge av ferie i forsvarssektoren</p> <p>Påskeferie – avsettes som virksomhetsfri</p> <p>Sommerferie - avsettes som virksomhetsfri</p> <p>Høstferie – avsettes ikke som fast virksomhetsfri, men vil trolig sammenfalle med jaktperioder relativt ofte, og derigjennom være uten militær aktivitet</p> <p>Juleferie - avsettes som virksomhetsfri</p>
Helger vinter og høst	De fleste helger i året er uten militær virksomhet og feltet kan holdes åpen for allmenn bruk
Bærplukking (multe)	Juli og første uke i august avsettes som faste virksomhetsfrie perioder
Tilgang til de nordligste delene av RØ	Områdene er tilgjengelige i virksomhetsfrie perioder og i helger uten aktivitet, men ikke når Forsvaret har virksomhet
Forutsigbarhet	<p>Forsvarets virksomhetsplaner bekjentgjøres på års- og kvartalsnivå.</p> <p>Aktivitet varsles iht. nedfelte prosedyrer, herunder om feltet er åpent eller ikke</p> <p>Reduksjon i antall virksomhetsfrie perioder vil øke forutsigbarheten for faktisk gjennomføring av militær aktivitet. Det gis rom for bedre planlegging hos avdelingene som bruker feltet, og det vil bli enklere å kommunisere i hvilke perioder Forsvaret med sikkerhet ikke vil ha øvingsaktivitet.</p>
Ordninger for flerbruk	<p>Flerbruksplan er etablert og har fungert over lang tid</p> <p>Kontaktpunkt for avklaring av ev. flerbruksspørsmål er etablert hos Forsvaret</p>

Den årlige fastsettelsen av jaktukene *i tid* har over lang tid hatt en praksis hvor innspill fra Samarbeidsrådet er vurdert opp mot Forsvarets behov. Dette har fungert tilfredsstillende og foreslås videreført innenfor rammene av reguleringsplanen.

Forsvarsbygg har gjennomført befolkningsundersøkelser i 1996, 1999, 2005 og 2012 vha. eksterne fagmiljøer for avdekke befolkningens holdning og syn på Forsvaret, og aktiviteten som følger av militær øvingsvirksomhet. Resultatet av undersøkelsen i 2012 viser at 8 av 10 er positive til Forsvaret i Åmot. Resultatet er markant bedre enn de tidligere undersøkelsene. Resultatet understøttes også av etterevalueringen av RØ-prosjektet i 2015 i regi av Concept-programmet (utførende: Prokonsult). Evalueringen konkluderte med full måloppnåelse for resultatmålene:

- *Prosjektet skal arbeide aktivt for at miljø blir tatt hensyn til og innarbeidet på alle nivå i prosjektet slik at kjente ulemper begrenses og uønskede hendelser som kan skade miljø reduseres.*
- *Plan- og miljøarbeidet skal gjennomføres i nært samarbeid med lokale og regionale myndigheter og i åpen dialog med lokale og sentrale interessegrupper.*

Som del av internkontrollrutinene i Forsvaret og Forsvarsbygg blir klager på Forsvarets øvingsaktivitet registrert fortløpende. Uttrekk av utviklingen i antall klager pr. år vises til tabellen under.

2010	2011	2012	2017	2018	2019
62	81	28	15	17	12

Antall klager pr. år er vesentlig lavere enn under de første driftsårene av RØ.

Forsvarsbyggs vurdering er at kunnskapen om flerbruksinteressene knyttet til øvingsområdene, og hvordan befolkningen og Forsvaret har tilpasset seg, er relativt god, og tilstrekkelig for å kunne vurdere konsekvensene av en reduksjon av antall virksomhetsfrie perioder. Forsvarsbyggs mening er at ulempene ved reduksjon av virksomhetsfrie perioder ikke er vesentlige eller avgjørende for allmenn flerbruk. Dette henger i størst grad sammen med at de **viktigste flerbruksinteressene**, fiske i Rena elv og jakt, fortsatt blir godt ivaretatt. I tillegg vil RØ være tilgjengelig i de fleste av ferieperiodene og årets helger. Virksomhetsfrie perioder sammenfaller derfor med de periodene hvor allmenn bruk av RØ er størst. Situasjonen i Åmot er også slik at arealene innenfor øvingsområdene ikke utgjør noen knapphetsressurs for flerbruk og at det er betydelig tilgang til alternative flerbruks- og friluftsområder utenfor øvingsområdene, både *i* kommunen og i tilgrensende kommuner.

Etter Forsvarsbyggs oppfatning vil allmenn tilgang og mulighetene for flerbruk i Forsvarets øvingsområder i Åmot fortsatt være relativt god innenfor de mest attraktive flerbruksperiodene, og folk vil ha relativt enkel tilgang til informasjon om RØ er åpent eller ikke. Som følge av reduksjon av virksomhetsfrie perioder for RØ vil flerbruksplanen bli revidert i samsvar med avtalte prosedyrer.

6.1.4 Landbruks-, skogs- og utmarksressurser

Planområdet ble ervervet av Forsvaret med alle rettigheter, og det er derfor ikke private interesser knyttet til skogs- og utmarksressursene.

Jf. pkt. 3.2.3 praktiseres skogloven så langt det lar seg gjøre i samråd med skogoppsynet. Dette vil også gjelde for gnr. 36/14 i nord-øst, som vil bli innlemmet i RØ. Gnr. 35/2, regulert til landbruksformål nord-østlige av RØ, vil bli drevet som en ordinær utmarkseiendom. Landbruksformål, gnr. 39/21 i sør-vest, er lagt ut for frivillig vern.

6.1.5 Infrastruktur

Utvidelsen av planområdet medfører ikke behov for veier utover dagens hovedvei. Forsvarets planlagte bruk av gnr. 36/14 er ikke av en slik karakter at den krever faste baner, anlegg eller andre typer inngrep. Veiretter er allerede etablert gjennom jordskiftevedtak 0400-2002-08AC RØG Vegorganisering. Utvidelsen, samt etablering av nye massetak, anses ikke å medføre økt trafikk på verken offentlig eller privat vei.

6.1.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Jf. plan- og bygningsloven § 4-3 skal det ved regulering av områder til utbyggingsformål gjennomføres en risiko- og sårbarhetsanalyse. En slik analyse foreligger allerede for RØ, se vedlegg C. Nytt område med utbyggingsformål gnr. 36/14 vil bli innlemmet i eksisterende ROS-analyse. I tillegg er risiko- og sårbarhetsforhold vurdert som følge av at planen åpner for manøvrering med kjøretøyer i deler av RØ hvor dette tidligere ikke har vært tillatt, kfr. vedlegg G og vedlegg I (vedlegg I var ikke vedlagt under offentlig ettersyn).

Risikoreduserende tiltak for identifiserte hendelser, både iverksatte tiltak og forslag til nye, kan gjennomføres innenfor rammene i planen.

Oppsummering av de viktigste hendelsene knyttet til Forsvarets virksomhet i RØ og hvilke tilpasninger som er gjort i planen for å redusere identifisert risiko:

- *Brann; skogbrann eller brann i baner og anlegg.*
Risiko for brann henger i hovedsak sammen med Forsvarets bruk av skarp ammunisjon og eksplosiver i tørre perioder i barmarkssesongen. Plangrep: Brannforebyggende tiltak og beredskapstiltak mot brann er hjemlet i planbestemmelsene (branndammer, branngater, skilting, merking). Planen hjemler også bygging av veger for bedring av brannberedskapen, eks. veiforbindelse mellom området Fagerfjellet og Deset Nordsæter («Ringveien»), jf. anmodning fra Åmot kommune datert 15.11.2017. Slukkeutstyr, avtale med lokalt brannvesen, varslingsrutiner, mv., er etablert, men omtales ikke nærmere i reguleringsplanen.
- *Uønsket ferdsel i farlige områder under Forsvarets øvelser eller områder for masseuttak.*
Planområdet er ikke inngjerdet eller fysisk stengt i sin helhet, og uaktsom sivil ferdsel kan skje i nedslagsfelt for ammunisjon. Plangrep: Hjemmel for forebyggende tiltak er hjemlet i planbestemmelsene (skilting og merking). Arealer med permanent fare er avgrenset med hensynssone i plankartet. Ut over dette anses at uønsket ferdsel må reguleres med grunnlag i dialog, informasjon, varsling av øvelser, mv. Dette er forhold som ikke løses som del av rammene i planen, men som må komme i tillegg. F.eks. vises til flerbruksplan, som informerer om muligheter og begrensninger for sivil ferdsel i RØ.
- *Akutte utslipp til vann og grunn.*
Uhell med havari av kjøretøy eller søl av medbragt drivstoff under øvelser i feltet kan forårsake utslipp i elver. Plangrep: Avsatte hensynssoner i planen mot vann og vassdrag vil virke forebyggende mot ev. akuttutslipp. Planen angir rammer for etablering av nye anleggselementer og styrer tiltak til fast og tørr grunn. I tillegg til reguleringsplanen er instruksverk som redegjør for prosedyrene ved akuttutslipp implementert i Forsvarets internkontroll og miljøcontainere med beredskapsutstyr er utplassert i feltet.
- *Kjøring og manøvrering i sårbare områder (myr og våtmark, eller nedslagsområder for ammunisjon).*
Manøvrering med tunge kjøretøyer på bæresvak grunn eller på forurenset grunn kan forårsake erosjon og akutt forhøyet metallavrenning. Plangrep: Forebyggende tiltak for å hindre manøvrering med kjøretøyer på arealer som ikke er avsatt for dette, eks. merking, skilting, bom og grensegater, er hjemlet i planbestemmelsene. Planen forutsetter at Forsvarets bruk gjennomføres slik at naturlige

flomveier opprettholdes og at sikkerhet mot flomskader ivaretas, både innenfor og utenfor planområdet. Planen forutsetter at deler av manøvrering med kjøretøyer utenfor bygde veger/trasèer skal legges til frossen og snødekt mark, og fortrinnsvis på tørr grunn. Manøvrering utenfor faste trasèer i Angrepsfelt sør (MS6 i plankartet) skal holdes innenfor arealer angitt i planen, både for å begrense kjøring i våtmark og for å redusere påvirkning av nedslagsområder for ammunisjon og fare for økt utlekking av tungmetaller.

- *Trafikksikkerhet.*

I planområdets grensesnitt mot offentlig vegnett stiller planen krav om godkjenning av tiltak hos vegmyndighetene. Dette er implementert for å oppnå nødvendig trafikksikkerhet. Generell byggegrense mot offentlig veg er vist i plankartet.

Vegkryss langs Rv. 215 mot Osen skal dekke behovet for av- og påkjørsel med administrative kjøretøyer, sivile kjøretøyer i.f.m. flerbruk, tømmertransport, mv., for adkomst til regionfeltet. Ferdselen innebærer ikke kryssing av riksvegen.

For Forsvarets behov for kryssing av Rv. 237 (tidl. 607) vises til inngått avtale mellom Forsvaret og Statens vegvesen av 19. mai 2006. Vilårene i avtalen om trafikksikkerhet er implementert i driftsinstruks for Forsvaret. Avtalen ivaretar trafikksikkerheten gjennom pålagte tiltak under Forsvarets øvelser.

Piler i plankartet for kryssinger av Rv. 237 er en veiledende ramme for antall berøringspunkter med riksvegen. Siden RØ ble åpnet i 2005 er kun et lite antall og utlukkende eksisterende avkjørsler vært i bruk (opprinnelig bygget og brukt som skogsbilveger). Med bakgrunn i dette er antall piler for avkjørsler langs Fv. 237 redusert til 5, hvorav én omfattes av hovedadkomst til feltet. Dette tilsvarer volumet som ligger i vedtatt planløsning for Forsvarets oversettingsområde over Rena elv og som er omfattet av nevnte avtale med vegmyndighetene.

- *Rasfare planlagte massetak.*

I områder for masseuttak vil det oppstå bratte skrenter og løs stein. Plangrep: I planbestemmelsene henvises til godkjent driftsplan for massetakene fastsatt av Direktoratet for mineralforvaltning, herunder krav om sikring av uttaksområdene.

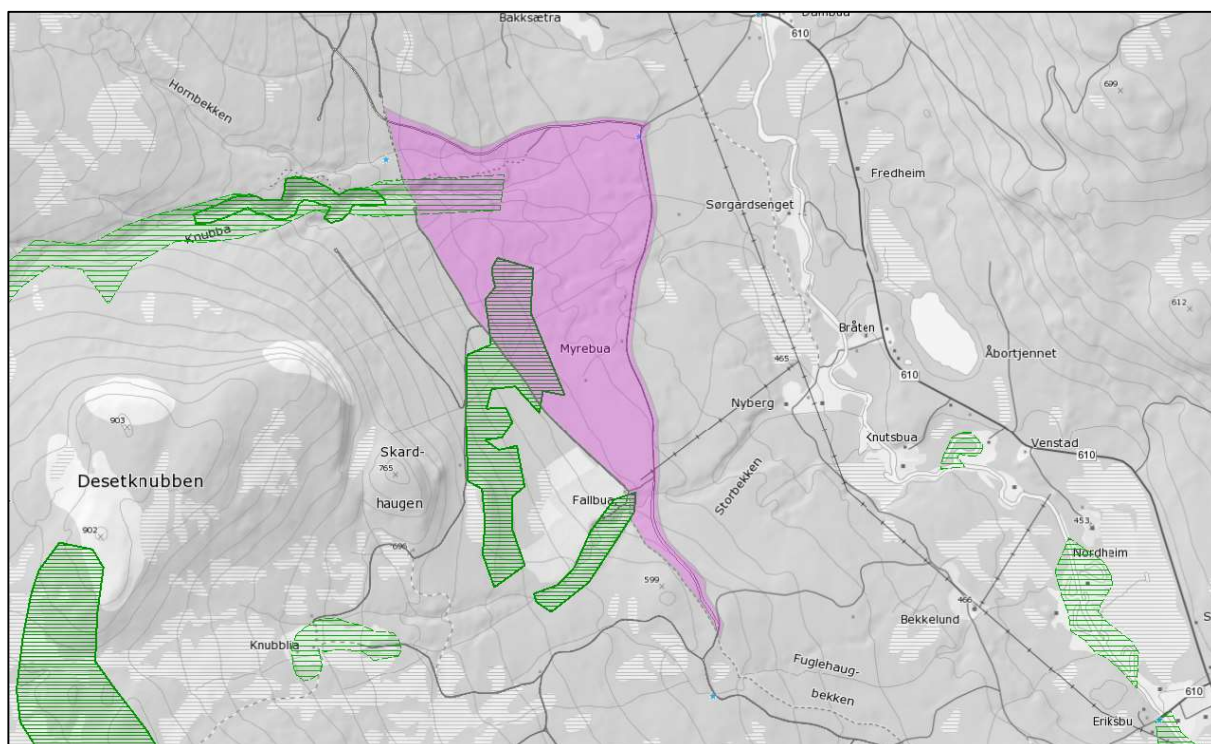
Hensynssoner for naturrisiko er ikke angitt i planen:

- *Flom.* I følge NVEs aktsomhetskart omfattes alle elvesystemene i RØ av aktsomhetsområder for flom. I planen er det avsatt hensynssoner med byggeforbud i tilknytning til vassdragene. Dette vil sikre mot ødeleggelse eller skade ved ev. flomsituasjoner. Aktsomhetsområder overlapper også med flere av myrsystemene i feltet. På disse arealene er det generelt forbud mot etablering av faste installasjoner eller infrastruktur.
- *Områdestabilitet.* Arealene innenfor planområdet ligger over marin grense, og har ikke risiko for kvikkleire eller særlige forhold som påvirker områdestabilitet.
- *Steinsprang og jordskred.* Angitte aktsomhetsområder er i hovedsak lokalisert til områder utenfor skytefeltgrensen.

6.2 Konsekvenser for miljø

6.2.1 Naturmangfold, landskap og ressursgrunnlag

I forbindelse med etablering av RØ ble det gjennomført omfattende naturfaglige registreringer i planområdet. Disse har dannet grunnlaget for opprettelse av en rekke hensynssoner med spesielle natur- og kulturverninteresser.

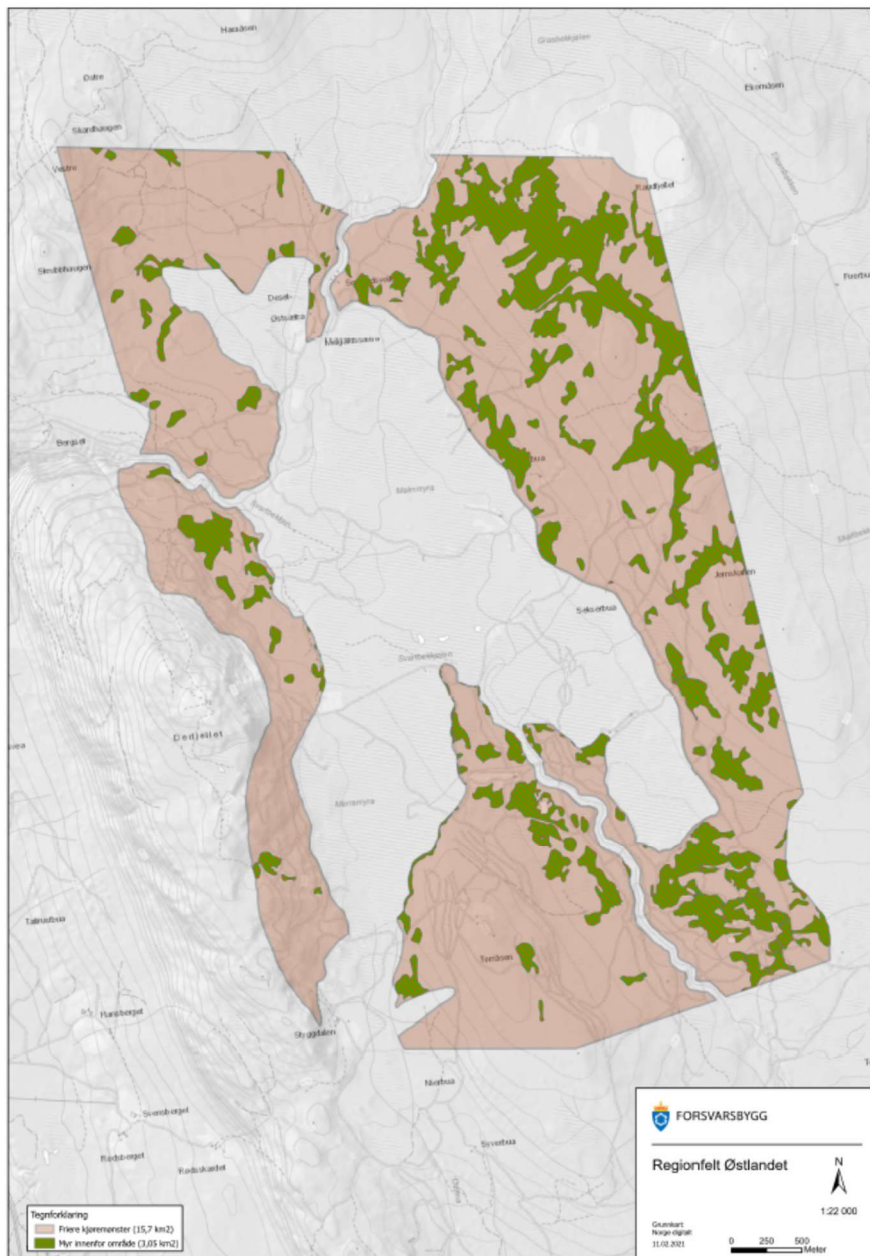

Figur 8. Naturtyper (grønne arealer) knyttet til gnr. 36/14 (fiolett).

Kartutsnittet i figur 8 viser naturtyper som berører gnr. 36/14. Lokalitet i nord er Knubba. Her vil eksisterende generell hensynssone inne i feltet forlenges ut i gnr. 36/14. Lokalitet lengre sør er Fallbua. Lokaliteten er allerede ivaretatt gjennom hensynssone. Planløsningen er basert på oppdatert kunnskap. Forsvarets bruk av området for øvrig antas å medføre begrensede ulemper for naturmangfold, naturmiljø og landskap.

Forsvarets behov for utvidelse av områder med adgang til kjøring og manøvrering er omtalt i kapittel 5.5. Vedlegg G og I redegjør for miljørisikoen ved manøvrering på myrkjøler i RØ. For å unngå avrenning, erosjon og annen miljøskade, er behovet for å styre virksomheten til tørr og fast grunn, og kjøring på snødekt eller frossen mark, implementert i interne instruksjoner for bruken av arealene, og i planbestemmelsene.

Risikoen for kjøreskader i myr og våtmark som følge av friere rammer for manøvrering med kjøretøyer er størst innenfor Angrepsfelt sør (MS6 i plankartet). Ca. 20% av arealet avsatt for friere kjøremønster består her av myr eller våtmark, dvs. ca. 3 000 daa, se figur 9.

Figur 9. Området i Angrepsfelt sør hvor planen åpner for friere kjøremønster med tyngre kjøretøyer, og andel myr og våtmark.

Intensjonen med planen er å imøtekomme Forsvarets behov for trening og utdanning på taktiske beslutninger i utfordrende terreng, mer enn hva manøvrering på etablerte veger eller tilrettelagte trasèer kan tilby. Treningen går ut på å gjøre valg som sikrer gjennomføring og progresjon under øvelsen, uten at ting stopper opp som følge av manøvrering på arealer som ikke er fremkommelige med tunge kjøretøyer. En del av treningen blir således å

unngå manøvrering i myr og heller velge alternative arealer, som med sikkerhet har tilstrekkelig bæreevne. For Angrepsfelt sør er rammene for manøvrering beskrevet på eget øvingskart.

Intensjonen med planen er således ikke å legge til rette for trening og utdanning på berging av kjøretøyer som allerede har satt seg fast. Dette gjøres andre steder.

Risikoen for manøvrering i myr eller våtmark er likevel til stede. I de 15 årene RØ har vært i drift, kan det vises til ca. ett tilfelle pr. år, hvor tunge kjøretøyer har måttet avbryte øvelsen eller har hatt behov for berging. Risiko for at dette kan skje også fremover må påregnes. Konsekvensene kan være ødeleggelse av naturlig vannhusholdning i myr og økt omdanning av organisk materiale, med påfølgende økte CO₂ utslipp.

Forsvarsbygg har ikke gjort beregninger av økte utslipp eller kartlagt hvor store arealer som faktisk er eller vil bli berørt av utilsiktet manøvrering med kjøretøyer, og det er svært krevende, om ikke umulig, å lage et arealanslag på fremtidig myrareal som kan bli forringet ved Forsvarets bruk. Med bakgrunn i erfaring med bruk av RØ siden oppstart i 2006 og det faktum at Forsvarets bruk går ut på å *unngå* myr og ikke *planlegge* med manøvrering i våte områder, er Forsvarsbyggs vurdering at øvingsplanleggingen i seg selv vil ha en begrensende effekt på omfanget av situasjoner med risiko for ødeleggelse eller forringelse av myrområdene angitt i figur 9.

Forsvarsbygg har imidlertid et økende fokus på forvaltning av myr- og våtmarksarealer i sektoren, og har til intensjon å forbedre internkontroll og miljøoppfølging av våtmark gjennom kartlegging av inngrep og vurdere risiko for økte klimagassutslipp. Forsvarsbygg vil legge opp til regelmessig registrering av Forsvarets områdebruk i Angrepsfelt sør for kartlegging av hvordan manøvrering utenfor faste kjøretrasèer vil utvikle seg. Forsvarsbygg har også til intensjon å implementere myr og våtmark som restriksjonsområder ved bestilling av baner og anlegg i SMART (Forsvarets interne bestillingssystem for skyte- og øvingsfelt).

Øvrige hensynssoner knyttet til naturmiljø videreføres fra tidligere reguleringsplan. Grunnlaget er synliggjort i vedlegg H Natur- og kulturmiljøer. Planbestemmelsene vil sikre mot ødeleggelse eller forringelse av hensynssonene og oppfølging av naturmangfold vil bli videreført.

6.2.2 Kulturminner og kulturmiljø

I forbindelse med etableringen av RØ ble det gjennomført en grundig kartlegging av kulturminner og kulturmiljø i RØ. Alle automatisk fredede kulturminner utenfor hensynssonene er frigitt, et representativt utvalg av disse er utgravd. Automatisk fredede kulturminner og nyere tids kulturminner innenfor hensynssoner er sikret i planen. Alle registreringer finnes i de offentlige databasene. Det vises for øvrig til følgende dokumentasjon;

- Risbøl m.fl. (2002): Kulturminner og kulturmiljø i Gråfjell Regionfelt Østlandet, Åmot kommune i Hedmark. Arkeologiske registreringer 1999 fase 1, 2000 fase 2, 2001 fase 3, 2002 fase 4. NIKU publikasjoner 093, 102, 116 og 125
- Rapport: Regionfelt Østlandet – arkeologiske registreringer, 2003 fase 5, NIKU rapport 15/03.

I forbindelse med utvidelse av arealet gjennomførte Hedmark fylkeskommune sommeren 2016 kartlegging og registrering på eiendommene gnr. 36/14, 35/2 og 39/21. Det ble gjort funn av ett automatisk fredet kulturminne på gnr. 35/2 under registreringen; kullgrop ID 221533. Kulturminnet ligger i et område som ønskes regulert til LNF, og det kommer således ikke i konflikt med Forsvarets aktivitet. Se for øvrig rapport fra arkeologisk registrering datert 6.juli 2016, vedlegg D. Undersøkelsesplikt etter kulturminneloven anses med dette oppfylt.

Øvrige hensynssoner knyttet til kulturminner og kulturmiljø videreføres fra tidligere reguleringsplan. Grunnlaget er synliggjort i vedlegg H Natur- og kulturmiljøer.

6.2.3 Forurensing

Alle Forsvarets områder i kommunen omfattes av en utslippstillatelse etter bestemmelsene i forurensingsloven. Tillatelsen definerer utslippsnivåer og tiltak for å begrense skadelige utslipp, og stiller krav om overvåkning, utslippskontroll og rapportering. Program for overvåkning av vannkvalitet vil bli videreført. RØ inngår i det nasjonale vannovervåkningsprogrammet for skyte- og øvingsfelt. Gjeldende overvåkingsprogram kan leses på: <https://www.forsvarsbygg.no/contentassets/ce9d42c81e8245f8a99d4b9002cd4afd/overvakingsprogram-for-aktive-sof-fra-og-med-2019.pdf>

Forsvarsbyggs målsetting med denne overvåkingen, er å ha oversikt over metallavrenningen fra aktive skytebaner og baneområder som følger av bruken, samt vær og klimatiske forhold. Overvåkingens formål er derfor *ikke* å dokumentere vannkvalitet eller klassifisere definerte vannforekomster i henhold til vannforskriften. Dette ligger etter Forsvarsbyggs oppfatning utenfor vårt ansvarsområde.

Metallene som fokuseres, er de som inngår i håndvåpenammunisjon. Fordi skytebanene er brukt over flere år, vil avrenningen stamme både fra historisk og senere tilført forurensning. Metallene (forurensningene) som analyseres er knyttet både til ammunisjonen som er brukt tidligere, og til den som brukes i dag. Overvåkingen fanger opp eventuelle økninger i konsentrasjoner over tid. Når en slik økning oppdages, vurderer Forsvarsbygg behovet for ytterligere prøvetaking og undersøkelser. Basert på dette vurderes miljørisikoen og behov for tiltak. Eventuelle tiltak må stedstilpasses, og midler må avsettes gjennom budsjettprosessene.

Metallnivåene som er målt det enkelte år, rapporteres årlig i henhold til fristene og på formater gitt for dette. I tillegg legges data fra utvalgte overvåkingspunkt i databasen Vannmiljø. Per i dag er dette data fra referanse- og kontrollpunktene. Årsrapportene inneholder også informasjon om målte nivåer de siste seks årene. Forsvarsbygg jobber med å få lagt data fra flere vannprøvepunkt i Vannmiljø, herunder fra punkter som ligger i definerte vannforekomster jf. Vann-Nett.

Ut fra at Forsvarsbygg har fokus på å overvåke det som tilføres vann fra sektorens bruk av skyte- og øvingsfeltene, vurderes behovet for å gjennomføre flere typer av undersøkelser. I de siste ca. 15 årene har fokuset vært på metallene bly, kobber, sink og antimon. Dette har sin basis i omfattende undersøkelser utført i perioden 2006-2008, hvor disse metallene ble utpekt som stoffene som kan ha miljømessig betydning i vassdragene. Det vil være tilførsler av en rekke andre metaller i feltet, herunder er krom og kadmium, men i så små mengder at de anses å ikke ha noen miljømessig betydning. I tillegg vil det være aktiviteter som sprengninger og ulike typer av drift og skjøtsel av areal, som kan bidra med potensielt forurensende forbindelser som kan nå vann i enkelte tilfeller. Dette er noe av det Forsvarsbygg skal starte opp et arbeid med å avklare og vurdere behov for overvåking av.

I Forsvarsbyggs rapport fra prøvetakingen i regionfeltet finnes tabeller og kurver som viser konsentrasjonen som måles i de ulike vannprøvepunktene over tid. Prøvetakingen viser lave konsentrasjoner av bly, kobber, sink og antimon i alle kontrollpunktene (punktene ved skytefeltgrensen). Nivåene er stabile og de ligger under vannforskriftens grenseverdier for AA-EQS. Dette gjelder også i definerte interne punkter for prøvetaking.

Mulige konsekvenser av friere kjøremønster i AFS jf. pkt. 5.5.6, er beskrevet i miljørisikovurdering fra 2016 (vedlegg G). Aktiviteten vil kreve økt overvåkning av vannkvaliteten i området over en periode. Dersom aktiviteten viser seg å utfordre utslippstillatelsen vil arealet med friere kjøremønster kunne begrenses i øvingskart. Planen forutsetter at nye faste kjøretrasèer legges utenom konsentrerte nedslagsområder for ammunisjon. Dette gjøres for å begrense fragmentering av ammunisjon, erosjon og økt metallutlekking fra arealer som er forurenset med ammunisjonsrester fra skyteaktivitet i feltet.

De to deponiene med forurensede løsmasser, hhv. i Styggdalen og ved Deifjellura, er avsluttet og er ikke lenger i bruk. Overvåkning over flere år har vist at deponiene ikke gir avrenning til vann og grunn, og at tildekkingen er tett og virker som planlagt. Overvåkningsaktiviteten er avsluttet. Deponiene er avsatt som hensynssoner i plankartet for å sikre mot ødeleggelse eller skader.

7 Merknader til oppstart av planarbeid

Merknader fra både høringsrunde i 2016 og høring av revidert planprogram i 2018 er tatt med.

7.1 Merknader fra offentlige instanser

Høringsinstans	Merknad:	Kommentar:
Direktoratet for mineralforvaltning	01.07.2016: Ber om det gjøres en vurdering av om området rett nord for fv 215 fortsatt skal være regulert til vernesone, da det er en viktig sand- og grusforekomst. Ingen ytterligere kommentarer. 12.06.2018: Henviser til tidligere innspill.	Området nord for fv 215 er ikke en ressurs FB har behov for å utvikle, og en prosess med endring av hensynssoner er derfor ikke aktuelt på nåværende tidspunkt.
Jernbaneverket	11.07.2016: Ingen merknader.	Tas til etterretning.
Statens vegvesen	13.07.2016: Det må kommenteres om utvidelse av planområdet vil ha trafikal påvirkning, f.eks. ved økt aktivitet på offentlig veinett. 29.06.2018: Henviser til tidligere innspill.	Vurdering av trafikale virkninger er tatt inn i planbeskrivelsens pkt. 6.1.4. Infrastruktur.
Trysil kommune	15.06.2016: Ingen merknader.	Tas til etterretning.
NVE	04.06.2016: Planområdet er ikke konkret vurdert.	Tas til etterretning.
Hedmark fylkeskommune	02.08.2016: Forutsetter at det gjøres tilstrekkelige vurderinger av støy knyttet til manøver og etablering av massetak. Støtter videre forslaget om egen illustrasjonsplan for AFS. Understreker videre viktigheten av tett dialog med kommune og andre berørte parter.	Det er gjennomført støyberegninger knyttet til både manøver med stridsvogn samt etablering av massetak, se vedlegg E og F. Illustrasjonsplan for AFS er utarbeidet, vedlegg A.
Hovedutvalg for kommunalteknikk og arealplanlegging	Politisk behandling 24.05.2018: Det bør tas spesielle hensyn til tilgjengelighet for lokalbefolkningen i RØ og på Rødsmoen i virksomhetsfrie perioder. Mulig med alternativ til endring? Jakt- og bærsesongen må uansett tas hensyn til. Ved etablering av traseer må forbehold knyttet til flom, avrenning og forurensning utredes.	Allmenn bruk og tilgang er tillagt stor vekt i prosessen, blant annet ved å legge opp til at sommerferie, høstferie/jakt, jul og påske er virksomhetsfrie. I forhold til friere kjøremønster i AFS er det utarbeidet en miljørisikovurdering, vedlegg G. Interne rutiner vil bli etablert for å sikre at aktiviteten er innenfor grenseverdiene i Miljødirektoratets utslippstillatelse for området.
Norges Luftsportforbund	13.06.2018:	Hele juli, samt første uke i august vil fortsatt være virksomhetsfrie.

	Sommerferien er en kritisk periode som fortsatt ønskes virksomhetsfri.	
Fylkesmannen i Hedmark	19.07.2018: Positivt med skjøtselsplan for verneområder. Kommentarer i forhold til bruk av 35/2. Dersom 39/21 blir vernet må det vises som egen hensynssone. Ingen vesentlige merknader.	Tatt til etterretning. 39/21 gitt egen hensynssone.

7.2 Merknader fra private

Avsender	Merknad:	Kommentar:
Einar Gjems	26.06.2016: Endring av reguleringsplan må følge de faglige synspunktene i NIVAs rapport fra etableringen av feltet.	Vilkår og bestemmelser for utvikling og drift av RØ byger i stor grad på miljøfaglige råd fra konsekvensutredningene. Dette vil bli videreført i planforslaget.
Eldrerådet i Åmot	29.06.2016: Ingen merknader.	Tas til etterretning.
Deset grendeutvalg	18.07.2016: Kommenterer viktigheten ved at vernesoner/setervoller blir fulgt opp.	Følges opp gjennom skjøtselsplan samt interne prosedyrer.
Axel Mykleby	05.07.2018: Mer støy på sommer vil kunne være til hinder for næringsutvikling. Ønsker at Deia kraftverk legges inn i reguleringsplanen.	I fht støy på sommeren vil hele juli samt første uke i august fortsatt være virksomhetsfrie. Tillatelse til bygging av Deia kraftverk ble avslått av NVE 25.10.2015, da kravene i vannressursloven § 25 ikke var oppfylt. Det er derfor heller ikke aktuelt å regulere inn dette i plan for RØ.
Naturvernforbundet i Åmot og Elverum	10.07.2018: Dagens reguleringsbestemmelser for vernesonene bør i hovedsak opprettholdes, men kan suppleres med skjøtselsplaner for å fremme verneformål. Virksomhetsfrie perioder i RØ må fortsatt sikre allmennheten god tilgang til feltet mhp friluftsliv, jakt og fiske. Virksomhetsbestemmelsene for RØ, Rødsmoen og Rena Leir må sees i sammenheng.	I all hovedsak videreføres bestemmelsene for hensynssonene. Det er likevel behov for å kunne gjennomføre mindre tiltak i noen hensynssoner, som bør presiseres i enkelte av bestemmelsen. Bestemmelsene vil ikke svekke formålet med vernehensynet. Praktisk gjennomføring, utdyping av type tiltak og hvilke hensynssoner det gjelder vil, der det er behov, bli definert i en skjøtselsplan som utarbeides i samarbeid med Åmot kommune. Det understrekes at dette ikke dreier seg om militær virksomhet, men grunnei tiltak som erosjonsforebygging, reparasjon av flomskader mv. Revidering av virksomhetsbestemmelsene har til hensikt å sikre Forsvaret bedre fleksibilitet i bruken av RØ. Allmenn bruk og fortsatt god tilgang til feltet vil bli tillagt vekt i prosessen, herunder sammenhengen mellom RØ og Rødsmoen.
Anne Dieset, Ludvig Fjeld, Helga Ausland Dieset	12.07.2018: Virksomhetsfrie perioder må opprettholdes, spesielt viktig med tilgang i helger og ferier.	Sommerferie, høstferie samt jul og påske vil være virksomhetsfrie.

Forsvarsbygg er et statlig forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet. Vi utvikler, bygger, drifter og avhender eiendom for forsvarssektoren.

Postboks 405 sentrum
0103 Oslo
Telefon: 815 70 400
www.forsvarsbygg.no
